МУДРОСЛОВИ СЕЛА ОРИНИН НА КАМ'ЯНЕЧЧИНІ:

ЗБІРНИК ПРИСЛІВ'ЇВ І ПРИКАЗОК

УДК 398.91(477.43–22)
М 89
ББК 82.3 (4УКР–4ХМЕ)–411

Рекомендується до друку за ухвалою кафедри історії української літератури та компаративістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 1 від 14 січня 2020 р.)

Рецензенти:

Олена Івановська, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри фольклористики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Людмила Марчук, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Мудрослови села Оринин на Кам'янеччині : збірник прислів'їв і приказок / уклад.: Валерій Щегельський, Софія Рарицька. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 64 с.

До збірника увійшли прислів'я та приказки, записані у с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл., що охоплюють усі сфери життєдіяльності; презентують фольклорний стиль через західноподільську говірку початку XXI століття. Для учнів, студентів, викладачів, усіх, хто цікавиться народним мудрослів'ям.

УДК 398.91(477.43–22)
М 89
ББК 82.3 (4УКР–4ХМЕ)–411

© В. Щегельський,
С. Рарицька, 2020

Прекрасні вислови, сповнені сили
і дотепності, ніколи не забуваються: вони
зберігаються в пам'яті цілими віками,
переходячи з покоління в покоління.
Карл Людвіг Берне (1786-1837) –
німецький публіцист, критик

ПЕРЕДМОВА

Дуже часто у певній життєвій ситуації на генетичній підсвідомості воскресає із глибин людської пам'яті мова рідного села, скарби народної мудрості наших предків – дідів і прадідів. Під час повсякденної розмови ми не помічаємо, як часто вживаємо вислови, носіями яких є наші пращури, що влучно в алегоричній формі, замінюють потребу у довготривалому поясненні тієї чи іншої ситуації. Якщо вдумливо вслуховуватися у буденні наші розмови, помітимо, що приповідки не така вже й рідкість у нашому мовленні. Вони різні за змістом і смисловою спрямованістю й саме цим виявляють глибину народної мудрості і дотепності.

Життєві катаклізми, які в різні часи переживала Україна, доводять необхідність постійної фіксації паремій з метою їх збереження, дослідження та передачі наступним поколінням. Якби не зусилля збирачів та дослідників усної народної творчості, вони назавжди могли б зникнути з ужитку через урбанізаційні зміни у суспільстві. З досвіду проведеної нами роботи автентичний матеріал записували у момент безпосереднього спілкування дослідника із респондентом. Цей метод збору інформації дослідники означили як метод прихованої фіксації, завдяки йому кореспондент, озброєний записничком чи диктофоном, вихоплює з «живої» народної мови перлини мудрості. В іншому разі, до збору фольклорного матеріалу активно залучаються місцеві жителі старшого віку, які щиро діляться своїми знаннями; також власноруч, як збирачі фольклору, записували зразки паремій у своїх нотатниках.

Нерідко серед почутих і записаних прислів'їв і приказок зустрічаються паремії сороміцького характеру, які ми свідомо не вилучали із контексту, оскільки вони вражають образністю, римою, збагачують український словник, несуть таку інформацію, яку неможливо почерпнути більше ніде. Паспортизацію паремій у нашому дослідженні ми зосередили на особистісних даних інформаторів та місця їх локації. Саме ці дані є критерієм встановлення автентичності фольклорного тексту, визначення географії його поширення.

Усі вислови записано місцевою говіркою, лишень через те, що при редагуванні втрачається їх первинний зміст. У діалектних формах слів поставлено наголос. Наводимо також усі зафіксовані варіанти, бо саме вони вказують на розмаїту мовотворчість народу. Важливим є коментар до кожної паремії з наголошенням на мотивуючій ситуації, часі та місці її вживання. Короткі та влучні пояснення до паремій забезпечують їм тривале побутування у будь-якому соціумі. Часто-густо молоде покоління, пам'ятаючи почуті від старших вислови, і не знаючи їх трактування, соромляться вживати ці паремії у своєму мовленні з причини зазнати висміювання через некоректне їх застосування. Свого часу український журналіст, письменник-сатирик В. Голобородько так висловився з цього приводу: «Мова вмирає, коли наступне покоління втрачає розуміння значення слів».

Прислів'я та приказки записані упродовж 1992-2019 років у с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл., а також у довколишніх населених пунктах, що входять до Оринінської сільської ради, переважно від респондентів старшого покоління. Вони різнопланові за змістом, охоплюють усі сфери життєдіяльності подолян: уявлення про світобудову, час, про рослинний і тваринний світ, сільську працю, стосунки між людьми, про освіту й віросповідання, будні і свята, зовнішню і внутрішню красу людини тощо. Пропоновані народні перлини подаємо за алфавітом. Наша ціль записати та зберегти для прийдешніх поколінь перлини мудрослів'я, які, як дзеркало, відтворюють усі сторони життя українського народу, зокрема подолян. А зацікавлений пошуковець, ознайомившись із нашим доробком, обов'язково виокремить важливу для нього інформацію. Наша праця допоможе усім охочим

глибше пізнати та збагнути матеріальну й духовну культуру представників Подільського краю, їх ментальність, посприяє по-новому сприймати навколишній світ, оволодіти практичними навичками самостійного аналізу сталих народних висловів; спонукатиме до пошуково-збирацької фольклористичної роботи; сприятиме дальшому розвитку української паремійної комунікативної культури. Збірник прислів'їв і приказок «Мудрослови села Оринин на Кам'янеччині» стане корисним усім шанувальникам народної творчості.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Аж дим ся кури – *швидко виконати роботу; швидко побігти*

А там того шумовиння, як на с…ці ластовиння – *про інформацію, яку не можна перевірити*

Аби вуздечка, а кінь буде – *людина, котра не в змозі визначити, що головне, а що другорядне*

Аби день до вечора – *про неробу, котрий тільки байдики б'є*

Аби шия, а ярмо знайдеться – *завжди знайдеться той, хто намагатиметься когось використовувати*

Або пан, або пропав – *про ризиковану спробу*

Або рибу їсти, або на дно сісти – *про великий ризик виграти чи програти*

Або ти йди в поле, а я залишуся дома, або я буду дома, а ти йди в поле – *про людину, котра не збирається працювати*

Апетит приходить під час їжі – *прагнення щось зробити зростає під час процесу реалізації мети*

Б'ється як риба об лід – *про людину, котра потрапила в скруту і з усіх сил намагається залагодити її*

Б'ють і плакати не дають – *катують*

Баба з воза – кобилі легше – *позбутися неприємного співрозмовника чи надокучливого гостя*

Баба надвоє ворожила – або вмре, або буде жила – *життєва ситуація, коли неможливо передбачити результат, наслідок*

Багатий як пес на блохи – *бідний*

Багато, хоч греблю гати – *велика кількість чогось*

Багатство до пори, а злидні до віку – *грошам властиво втрачати свою вартість, а злидні – річ перспективна*

Багацьке не пропаде – *так жартують, коли хто-небудь щось загубив, але потім пощастило загублене знайти*

Багач дивується: з чого бідний годується – *про заздрість*

Багачеві і дітько дитину колише – *на багача задарма доводиться працювати*

Байдуже – все по барабану – *про байдужу людину*

Баран лисим не буває – *відповідь тим, хто насміхається над лисим*

Батогом обух не переб'єш – *неможливо зробити*

Батьки бережуть дочку до вінця, а чоловік дружину – до кінця – *про несправедливий розподіл обов'язків*

Батьків не вибирають – *про дітей, чиї батьки мають серйозні вади*

Бачили очі, що брали – *про невдалий вибір дружини або чоловіка*

Бачили очі, що купували, а тепер їжте, хоч повилазьте – *потрібно завжди добре думати перед тим, як щось зробити*

Бачить Бог з неба, що кому треба – *про обставини, які випадають на чиюсь долю*

Бачить око, а зуб не бере – *бажання зробити щось, а ресурсів не вистачає*

Бачить як сова вночі – *дуже пильна людина*

Бджола на цвіт сідає, а зів'ялий обминає – *якісне завжди переважає*

Бджоли радіють цвіту, а люди – літу – *у кожного своя радість*

Без батька – півсирота, а без матері – повна сирота – *для неповнолітніх дітей мати – це основа їхнього успішного життя*

Без Бога ні до порога – *будь-яку роботу розпочинати з молитви до Бога*

Без бу́ка не йде наука – *давній метод навчання дітей*

Без верби і калини немає України – *калина і верба – це символи України*

Без Гриця й вода не святиться/освятиться – *про надокучливу людину*

Без мене мене вжинили – *плітки*

Без мене мене судили – *різні пересуди*

Без мила в с…ку залізе – *морально і духовно занепала людина*

Без минулого немає майбутнього – *майбутнє є продовженням минулого*

Без попа знаєм, що в неділю свято – *відповідь тим, хто надокучає своїми нагадуваннями*

Без роботи день ніби рік – *працьовитій людині без роботи важко*

Без чого можна було б обійтися – *неправильне вирішення завдання*

Береженого Бог береже, а козака – шабля – *Бог допомагає сміливим*

Бережи як зіницю ока – *берегти як найбільшу цінність*

Береться робота, як сухої ср…ки попіл – *про лініву людину*

Бери женися, а на чужу жінку не дивися – *порада чоловікові, котрий зав'язує стосунки з легкодоступними жінками*

Бий, але міру знай – *карати, наказувати без емоцій*

Бий посуду – я плачу – *жарт щодо ненароком розбитого посуду*

Бити, слухати, чи дихає, і знов бити – *давній метод виховання дітей*

Біда не по лісах і горах ходить, а по людях – *з кимось сталася якась неприємність чи нещастя*

Біда сама не ходит, а ше й біднят водит – *велика неприємність спричиняє малі*

Бідний як церковна миша – *дуже бідний*

Бідний думкою багатіє – *невиправдані, нездійснені мрії, надії*

Бідному женитися, то й ніч мала – *бідній людині завжди важко*

Блудна вівця – вовча вечеря – *треба триматися гурту, колективу*

Бог дав день, а чорт – роботу – *жартівливе нарікання на щоденну роботу*

Бог дав свято, а чорт – гостей – *жартівливе нарікання на несподіваних гостей*

Бог дав, Бог взяв – *що без зусиль дістається, легко і втрачається*

Бог не дитина, аби слухати всякого галатима – *жартівлива відповідь на жартівливе побажання чи пропозицію*

Бога не гніви, а чорта не дражни – *уникай конфліктних ситуацій і з позитивними, і з негативними суб'єктами*

Божа рука – це твоя рука – *й Бог допоможе, якщо сам намагатимешся досягти своєї мети*

Боже борони від вогню, води і злої жони – *про стихійні лиха людства*

Боїться як торішнього снігу – *байдужа реакція людини на об'єктивні застереження*

Боїться як чорт ладану – *про людину, котра будь-яким чином намагається чогось чи когось уникнути*

Болить голова? Все…ися на голову, аби ти здоровий був – *порада надокучливій людині*

Борщ без мнєса – то зупа, хлоп без вусів – то дупа – *жарт вусатих чоловіків над безвусими*

Борщ і каша – їда наша – *традиційна їжа українців*

Брат до гробу, братова з роду – *після смерті чоловіка більшість його родичів припиняє родичатися з його дружиною-вдовою*

Брат любить багату сестру – *про братів, котрі не підтримують стосунки з бідними сестрами*

Брати ноги в руки – *втікати*

Брати ноги на плечі – *втікати*

Брехати – не ціпом махати – *зусилля потрібні не на брехню, а на правду*

Брехати на всі заставки – *дуже брехати*

Брехати як пес часом – *про людину, котра часом говорить неправду*

Брехати як попівський пес – *не говорити й слова правди*

Бути у зоопарку, а слона і не помітити – *про надзвичайно неуважну людину*

Бути у лісі, а дров не бачити – *про досить оригінальну людину*

Бувають лікарі від Бога, є лікарі з Богом, але є й лікарі не привиди, Господь – *є справжні фахівці в медицині, а є й бездарні*

Буде й на нашій вулиці празник – *коли-не-коли, а справедливість переможе*

Будем драти, пане брате, з кацапів онучі – *настане час, коли окупанти відповідатимуть за свої злочини*

Будеш битий, як гаман жидівський – *застереження про покарання за непослух*

Будьте як дома, але не забувайте, що в гостях – *відчувай себе комфортно, але не наглій*

Була б шия, а ярмо знайдеться – *про члена сім'ї, котрий сам тягне майже всі сімейні обов'язки*

Були в кози роги та й стерлися – *несподівано сталося щось неймовірне*

Було б здоров'я – все інше наживне – *здоров'я є основою щастя*

Було та загуло – *щось було, але згодом непомітно закінчилося*

Було це за царя Гороха, коли людей було троха – *про те, чого ніколи не було*

Було це за царя Тимка, коли земля була тонка – пальцем ткнеш і воду п'єш – *ніколи не було*

Було це за царя Хмеля, коли людей була жменя, чоловік та жінка – *не було ніколи*

Бути в Римі й не побачити папу – *про зашореність: не помічати визначні місця та принади природи*

В гурті й тата легко/можна бити – *гурт сильніший за одинака*

В дитини пальчик заболить, а в матері – серце крається – *для матері її дина найдорожча*

В добрий час сказати, а в лихий змовчати – *говорити так, щоб якоїсь біди не накликати*

В дорозі і хрущ м'ясо – *мандрівник у їжі не перебирає*

В каламутній воді рибу ловить – *про людину, котра наживається на людській біді*

В кого немає, той не губить – *неможливо загубити те, чого немає*

В кожній хаті котел по-своєму кипить – *в кожній сім'ї свої звичаї, свої традиції*

В кожній хаті по лопаті – *в кожній сім'ї трапляються свої неприємності й негаразди*

В компанії й каша добре їсться – *в гарному товаристві добре працюється і гарно відпочивається*

В людей лихо – і в нас не тихо – *у кожній сім'ї бувають свої негаразди й проблеми*

Вночі тріщить, а вдень плющить – *удень сонце сніг топить, а вночі мороз воду в лід перетворює*

В очі світить як лис, а позаочі як біс – *про підступну, нещиру, лицемірну людину*

В очі світить, а за пазухою камінь тримає – *про нещиру, підступну, цинічну людину*

В поле мене не бери, в полі мені душно. Дома мене не лишай, дома мені скучно – *про ледачу людину*

Впритул не бачить, у вухо сказане не чує – *про людину, котра не сприймає аргументів*

В сім'ї не без виродка – *в кожній родині чи сім'ї трапляються невиховані діти*

В слабого про здоров'я не питають – *у хворого нечемно запитувати про його здоров'я*

В спорі народжується істина – *під час дискусії люди приходять до спільного раціонального рішення*

В ср…ці був, г…но видів – *коли людина говорить про те, чого не знає*

В тихому болоті чорти водяться – *про спокійну, врівноважену людину, котра іноді може своєю поведінкою порушити всі людські норми*

В чужий монастир зі своїм уставом не пхайся – *в гостях необхідно себе поводити благочестиво*

В чужому оці піщинку бачить, а в своєму колоду не помічає – *про надмірну критику чиїхось недоліків і применшення своїх*

Важка шапка мономаха – *посада керівника завжди є важкою й відповідальною*

Вареників сметаною не зіпсуєш – *добротою добра не зіпсуєш*

Вари ср…ко борщ, а я піду на солдатів дивитися – *коли щось робиться абияк*

Вбрався як приворотський Янко – *про людину, одягнену без смаку*

Ведмедя ще не вбили, а шкіру вже ділять – *справу ще й не розпочали, а за майбутній прибуток уже посварилися*

Ведмежа послуга – *коли "допомога" не вирішила проблеми, а, навпаки, ускладнила її*

Ведмідь на вухо наступив – *про людину, в котрої поганий музичний слух*

Ведмідь як ходив у шубі, так і буде ходити, а мавпа як блискала голою ср…кою, так і буде блискати – *песимістичне ставлення до майбутніх позитивних змін*

Везе як втопленому – *безперервна низка неприємностей*

Велике диво, що в церкві піп – *нічого дивного – звичайне явище*

Великий піст усім притисне хвіст – *важко сорок дев'ять днів обмежувати себе в усьому, чого вимагає Великий піст*

Великому кораблю велике плавання – *чим більше обов'язків, тим більша відповідальність*

Верба в ср…ці виросте – *застереження дітям, котрі довго купаються в річці, озері*

Верещить як недорізане порося – *сильний істеричний крик*

Вертить як хробак в хріні – *про людину, схильну до поганих учинків заради особистої матеріальної вигоди*

Вертиться як гі…но в ополонці – *про надзвичайно активну людину, від котрої немає ніякої користі*

Весільна кобила – голова в вінку, а ср…ка в милі – *весілля – клопоти організатора*

Весна днем красна – *кожен весняний день дорогий хліборобові*

Весняний день рік годує – *своєчасно виконана весною польова робота забезпечує гарний урожай сільськогосподарських культур*

Весь світ обійдеш, а таку/такого не знайдеш – *про добру, гарну й позитивну людину*

Вже пережнякав йому, а він лиґнути не годен – *про людину, котрій не один раз усе пояснили, а вона все одно не може зрозуміти*

Взним'я в ср…ку, дам тя маку – *відповідь на абсурдну поведінку людини*

Взяв ср…ку в жменю – *пішов, не попрощавшись*

Взявся за гуж – не кажи, що не туж – *не треба скаржитися на важку працю*

Взявся за діло, як воші за тіло – *про людину зі шкідливими звичками*

Взявся як ку́ …ва до поклонів – *саркастична характеристика людини, котра надміру активно взялася за виконання своїх обов'язків*

Вибрала дівка – тай вибрала дідька – *довгий, проте невдалий вибір нареченого*

Вивести на чисту воду – *довести комусь його неправоту*

Видно Гапу, що пекла папу, бо ср…ка в тісті – *про дуже неакуратну господиню*

Видно пана по халявах – *про людину, котра має якісь особливі прикмети*

Видно хоч голки збирай – *про місячну ніч*

Видно як на долоні – *відкрита для огляду територія*

Вилами по воді писано – *обіцяти, але не виконувати*

Виліз кіт на сало тай кричить, що мало – *про ненаситність людської натури*

Вилупи баньки/балухи свої – *прохання до когось уважніше придивитися*

Виміняв тато сліпу на носату – *зміни, які ситуації не покращили*

Виріс до неба, а дурень як треба – *доросла людина, але недоумкувата*

Вирячився як Ленін на буржуазію – *про злий із погрозою погляд*

Високий як тополя, а дурний як фасоля – *хоч доросла людина, але недоумкувата*

Високо літає, та низько падає – *про людину з надміру завищеною самооцінкою*

Витріщився як чорт на попа – *переляканий і злий погляд*

Витріщився, як баран на нові ворота – *безуспішна спроба в чомусь розібратися*

Від вогню, води і злої жони – Боже, борони – *відхрещування від найбільших стихійних лих людства*

Від малих дітей болить голова, а від дорослих – серце – *малі діти – малий клопіт, а великі діти – великий клопіт*

Від тяжкої праці геморой у ср…ці – *важка фізична праця призводить до захворювань*

Від тяжкої праці рипить у ср…ці – *сидяча праця спричиняє професійну хворобу*

Від хорошого чоловіка жінка не піде – *про чоловіка, від котрого пішла дружина*

Віддав жінку дяді, а сам іди на б…ді – *знайшов те, що втратив*

Віддай, дідьку, бо то хрест, як не віддаш, то помреш – *жартівливе заклинання, коли необхідно щось знайти*

Віджили в ср…ці жили – *видужування після хвороби*

Відіб'єшся від берега ногами – *марні намагання, щось змінити на краще*

Віділлються вовкові овечі сльози – *коли-не-коли прийде відплата за жорстокі вчинки*

Війна всіх проти всіх – *хаос*

Вік живи – вік учись – *людина має розвиватися протягом усього свого життя*

Він/вона себе́ раз на рік любить – *про вражену гординею людину*

Вір, але й перевір – *людина може помилитися, а може неправду сказати, тому необхідно перевіряти*

Вітер гуляє в голові – *про дуже непостійну людину, з характером холерика*

Влип як муха в патоку – *попав у складну ситуацію*

Влюбився як чорт в суху грушу – *про надзвичайне захоплення*

Вмер і на очі дивиться – *лукава людина*

Вмер і ср…ку запер – *дійсно помер*

Вмирати збираєшся, а жито сій – *будеш працювати – будеш жити, а якщо не судилося, то плодами твоєї праці скористаються діти*

Вмирати – треба день потеряти – *немає часу, щоб померти*

Вмів взяти, вмій і віддати – *борги треба повертати*

Вмій жартувати, але знай, коли стати – *все має свої межі*

Вовк в овечій шкурі – *лицемір намагається обдурити людей*

Вовка боятися – в ліс не ходити – *за будь-яких обставин берися за роботу*

Вовка ноги/лапи/ годують – *хочеш їсти, хочеш одягнутися – працюй*

Вовна не вовна, аби кишка була повна – *про неперебірливість у їжі*

Вода все сполоще, а злого слова ніколи – *не злослов*

Вода камінь точить – *про тривалу, наполегливу й результативну працю*

Воду решетом черпати/носити – *виконувати безглузду, непотрібну роботу*

Воно так потрібне, як до ср…ки дверцята – *щось зайве*

Воно так потрібне, як у ср…ці зуби – *зовсім зайве*

Воно так потрібне, як у ср…ці карі очі – *зовсім не потрібне*

Ворон ворону око не виклює – *про кругову поруку*

Вперед не виривайся і ззаду не залишайся – *знайди золоту середину*

Врізати дуба – *померти*

Все можна купити, крім мами і тата – *батьків не обирають*

Все си крути, все си верте – ніц на місці не стоїт – *про технічний прогрес із гумором; світ навколо нас постійно змінюється*

Все таємне з часом стає явним – *коли-не-коли таємниці розкриваються*

Все так просто як два пальці обіс…ти – *надзвичайно проста і легка робота*

Всі його знають як облупленого – *про непорядну людину*

Вср…ся – тай його били, а чого били – бо вср…ся – *завжди хтось винен*

Вс…айся, та не дайся – *бабусина наука, як боронити дівочу честь*

Встань гри́бе, най козар сяде – *старший дає місце молодшому*

Встидно як тій кобилі, що віз перевернула – *про лицемірну, нещиру людину*

Всяке г…но свій запах має – *про людину з завищеною самооцінкою*

Всякому овочу свій час – *на все свій час*

Втраченого часу й конем не доженеш – *час назад не повертається*

Вусремси́, но нє дамси́ – *не піддаватися комусь*

Вчепився як рак клешнею – *міцно причепився*

Вчепився як реп’ях до кожуха – *дуже міцно причепився*

Вчи дружину без дітей, а дітей – без людей – *з народженням дітей дружина поринає в клопоти, а дітей виховують власною поведінкою*

Вчіпився за роботу як п’яний за пліт – *узявся за роботу, але нічого не робить*

Вчіпи́вся як реп’ях до собачого хвоста – *про надокучливу людину*

Вчорашній день шукає – *уникає роботи*

Гарна як ср…ка на виворіть – *дуже потворна*

Гарна, хоч води з лиця напийся – *дуже красива*

Гарне життя – як у пса на прив'язі – *погане життя*

Гарні гості за чужим столом – *чужі гості не затратні*

Гарній дівці файно в пілці – *про гарну жінку, котра красива в будь-якому одязі*

Гарній дівці файно в пілці, а Юстині погано в терновій хустині – *якщо не судилося бути красунею, то й найкращий одяг не допоможе*

Гарно їсти, добре спати, Бог здоров'я мусить дати – *жартівлива застільна приповідка – запрошення гостей до частування*

Гарно кум/кума балакає, але кривий писок має – *про людину, котра красномовно неправду говорить*

Гладити проти шерсті – *влаштовувати комусь словесну екзекуцію*

Глухий як недочує, то видумає – *спотворене подання почутої інформації*

Гнеться як лоза – *про фізичну гнучкість людини; про покірність комусь*

Гни дерево, поки молоде, учи дітей, поки малі – *все необхідно робити вчасно*

Говорила-балакала – сіла та й заплакала – *якась нісенітниця*

Говорить одно, а робить друге – *про лицемірну, лукаву людину*

Голку в копиці сіна не знайдеш – *мале завжди губиться серед великого*

Голова болить? Голова – не ср…ка, перев'яжи – і лежи – *порада надокучливій людині, котра постійно скаржиться на біль*

Голова не для того, щоб кашкіт носити – *нагадування про необхідність обмірковувати свої вчинки і слова*

Голод – не тітка, заставить – *голод – страшна сила*

Голодний ситому не товариш – *люди, різні за статусом, матеріальним становищем, не завжди розуміють одне одного*

Голодній кумі борщ на умі – *людина думає про те, що її найбільше турбує*

Голосний як дзвін, а тупий як довбня – *про крикливу людину, з низьким інтелектуальним рівнем*

Голою ср…ою по рапатій дошці – *ніколи*

Гора вродила мишу – *відсутність будь-якого результату після виснажливих зусиль, переживань тощо*

Гора з горою не зійдеться, а людина з людиною завжди – *мудрі люди завжди порозуміються*

Горбатого вирівняє домовина, а впертого – дубина – *зазвичай, люди не змінюються*

Горбатого могила вирівняє – *про духовну і моральну деградацію людини*

Горе з дітьми, горе й без дітей – *з дітьми завжди весело*

Горілочка – кума, хоч кого зведе з ума – *алкоголь затуманює мозок*

Господи, прости! В чужу комору пусти: поможи нагребти і винести – *про злодія*

Господи, за що Ти мене караєш: чи я горілки не п'ю, чи я жінки не б'ю,чи я церкви не минаю, чи я в кафе не бухаю? – *сповідь "ділової" людини*

Господиня – три городи – одна диня – *погана господиня*

Готова ср…ка, но лизати – *характеризує поспішність абсурдних ідей і дій*

Грається як кіт мишою – *хтось над кимось знущається*

Грай, або гроші віддай – *працюй добре, щоб отримати заробітну плату*

Гречана каша сама себе хвалить – *гречана каша – традиційна їжа наша*

Гріш ціна йому в базарний день – *про людину, котра не може зарадити навіть собі*

Гробова дошка його вирівняє – *про моральну і духовну деградацію особистості*

Гроші не пахнуть – *про моральну неперебірливість у способах заробітку*

Губа не дура, а язик не лопата: знає, що гірке а що солодке – *про гурмана*

Гуляй, дитино, поки твоя година – *дитинство – найщасливіша пора в житті людини*

Гуляйте воші – завтра баня! – *про останній банкет*

Гусак свині не товариш – *про людину з завищеною самооцінкою*

Дай, Боже, нашому теляті вовка з'їсти – *про нереальні плани*

Дай, Боже, біди – гроші знайду – *прийде біда, то гроші позичиш*

Дай серцю волю – заведе в неволю – *небезпечно керуватися лише емоціями*

Дай язику волю – заведе в неволю – *необдумані слова призводять до негативних наслідків*

Дайте, мамо, мені та ще й моїм дітям – *про несамостійних, розбещених дітей*

Дайте, добрі люди, води напитися, бо так хочу їсти, що не маю, де переночувати – *жартівливе прохання*

Дайте, дядьку, сірників, щоб підкурити, бо нема паперу тютюн завернути, який забув дома – *жартівливе прохання*

Далеко куцому до зайця – *різні істоти чи речі можуть мати деякі однакові ознаки*

Далеко як свині до неба – *про людей з різним інтелектуальним рівнем*

Дальши в ліс, більши дров – *коли щось роблять, то й більше бажань*

Дарованому коневі в зуби не заглядають – *подарунки приймають із вдячністю*

Дають – бери, б'ють – тікай – *потрібно бути чемним, розважливим, діяти відповідно до обставин*

Дві зими за одне літо віддам – *жарт про переваги літа над зимою*

Де верба, там і вода, а де вода, там і верба – *про дуальність: чи дві людини, чи два природні явища тісно пов'язані між собою*

Де не посієш – там і вродиться – *про малу дитину, котра всім цікавиться*

Де п'ють, там і ллють – *виправдання безгосподарного й марнотратного*

ставлення до майна та матеріалів

Де Рим, де Крим, а де попова грушка – *про несумісні речі*

Де свої сваряться – чужі хай не мішаються – *свої самі посваряться і самі помиряться, а чужий ще й винним залишиться*

Де страх, там і Бог – *так вважають ті, хто забув, що Бог є Любов*

Де тонко, там і рветься – *де велика напруженість, там і трапляються неприємності*

Дешева юшка, то смердяча рибка – *усе дешеве переважно не якісне*

Дешеве м'ясо/ковбасу пси не їдять – *усе дешеве переважно не якісне*

Дивитися – не означає бачити, слухати – ще не значить чути, думати – не означає розуміти – *заклик бути більш відповідальним*

Дивиться звисока, та нічого не бачить – *про людину з завищеною самооцінкою*

Дивиться як баран на нові ворота – *про людину з низьким інтелектуальним рівнем*

Дивиться як вовк на козу – *погляд агресора*

Диму без вогню не буває – *наслідок завжди має причину*

Дівка не без жениха, горщик не без накривки – *все в комплекті; все добре*

Дід каже «ячмінь», баба каже «гречка» – *про суперечку*

Діло майстра боїться – *кваліфікований спеціаліст прекрасно виконає свою роботу*

Дітей годуй і на старість торби готуй – *дітей потрібно гарно виховувати – тоді й старість не страшна*

Для сови її діти найгарніші – *для всіх батьків їхні діти найкрасивіші і найдорожчі*

Дньом із свічкою не знайдеш – *неможливо знайти те, чого насправді немає*

До булави треба голови – *посада керівника вимагає відповідних здібностей*

До весілля заживе – *незначна травма*

До Дмитра дівка хитра – *про жіночий хист, який необхідний для заміжжя*

До Дмитра дівка хитра, а після Дмитра ще хитріша – *про жіночий хист, який необхідний для сім'ї*

До Іллі мужик купається, а після Іллі з річкою прощається – *йдеться про наближення до осені*

До Іллі сіно і під кущем сушать, а після Іллі на кущі не сохне – *сонце вже не піднімається так високо*

До нас завжди приб'ється як не гі…но, то вср…на тріска – *нова людина в колективі, але з поганим минулим*

До морозу – ще й вітру. А до кашлю – ще й ср…чки – *які б не були складні обставини – можуть бути ще складніші*

До пори збанок воду носить – *усе має початок і все має кінець; усьому свій час*

До тебе не п'ють, то і не кажи «дай, Боже» – *не варто втручатися в чужі справи*

Добра від добра не шукають – *помилкова думка, що добру немає альтернативи*

Добра дружина чоловіка на трон посадить, погана – по світу з торбами відправить – *успішність чоловіків великою мірою залежить від мудрості їхніх дружин*

Добра кума, та розуму нема – *про неадекватну людину*

Добра мачуха, але все одно не рідна мати – *важко вгодити стороннім*

Добра спілка – чоловік і жінка – *об'єднуватися варто тим людям, котрі мають спільні інтереси*

Добре сміється той, хто сміється в кінці – *радіти слід тоді, коли справу завершено*

Добре там, де нас немає – *невідоме, незвідане завжди здається кращим*

Добре то, що добре кінчається – *про успішне завершення ризикованої справи*

Добре того вчити, хто хоче щось знати – *легко вчити того, хто прагне знань*

Добрий початок – половина діла – *гарно розпочата справа – далі йде на лад*

Добрий сусід краще родича – *добрий сусід – твій брат, друг, помічник*

Добрі діти то вінець, а погані – то кінець – *гарно виховані діти є гордістю батьків, а погано – ганьбою*

Добро карається – *за добро дякують не завжди*

Добро мовчит, а біда кричит – *добро скромне, а під час біди не до скромності*

Добро мусить бути з кулаками – *добро необхідно захищати навіть кулаками*

Доброго по трошки – *доброго багато не буває, людина швидко привикає до нього*

Добру корову з села не випускають – *усе добре, якісне намагаються купити односельчани*

Добру людину бджола не кусає – *добра людина перебуває в гармонії з природою*

Довіряй, але і перевіряй – *у всякій справі потрібен постійний контроль*

Дожився до самого краю – *про людину зі шкідливими звичками*

Докір мудрого більше вартує, як похвала дурня – *зауваження мудрої людини завжди вартісні*

Дома й стіни помагають – *удома завжди добре, комфортно*

Дома не наїшся через діти, а на базарі через – діди – *перші, й другі просять їсти*

Домашня думка в дорогу не годиться – *все передбачити неможливо, тому плани міняються залежно від обставин*

Домовитися можна про все, але не з кожним – *домовитися можна лише за умови, коли всі того хочуть*

Доня маленька, а мамина спідничка та й коротенька – *незалежно від віку діти для батьків завжди діти*

Допався як віл до браги – *про людину, котра жадібно щось п'є чи їсть*

Допоможе як мертвому кадило – *ситуації вже не виправити*

Дорога ложка до обіду – *річ має цінність, коли вона необхідна*

Дорогу подолає той, хто йде – *перешкоди долає той, хто над цим працює, а не сидить, склавши руки*

Досталося на бублики – *моральне покарання*

Досталося на горіхи – *моральне покарання*

Досталося на кабачки – *моральне покарання*

Дочки – мамині діти, а сини – чужі діти – *дуже велика ймовірність, що мати доживатиме свій вік біля дочки, а біля сина – теща*

Дочки шиють і співають, а мати поре і плаче – *діти вчаться щось робити, але в них не все виходить*

Дружба дружбою, а служба службою – *дружні стосунки не впливають на виконання службових обов'язків*

Дружина – не рукавиця, міняти жінку не годиться – *дружину обрати важко, а поміняти ще важче*

Друзі пізнаються в біді – *про несправжніх друзів*

Дуй не дуй, все одно не до Різдва йде, а до Великодня – *байка про цигана, котрому в лютому немає, де зігрітися*

Думками за морем, а смерть за плечима – *про сильну духом людину*

Дурень думкою багатіє – *трапляються примітивні люди, для котрих мрії – це лише безглузді думки*

Дурень дурнем, а сало любить – *хоч і недоумок, а поїсти любить; просто – москаль*

Дурна душа без гроша – *гасло надзвичайно грошолюбивих людей*

Дурне вродилося, дурне й здохне – *якою прийшла людина в цей світ – такою і відійде у засвіти*

Дурне сало без хліба – *хліб – основа української кухні*

Дурне спить, дурне сниться – *жартома про неприємний сон*

Дурневі свій розум не вставиш – *якщо людина нерозумна, то це – до кінця життя*

Дурний піп й дурна його молитва – *про людину, котра когось повчає, а сама собі не може дати ради*

Дурний тебе піп хрестив, над тобою штани спустив – *про ритуали священників московського патріархату*

Дурний як сто пудів диму – *справжній дурень*

Дурних багато, але вони не всі разом ходять – *добре, що не всі зібралися разом*

Душа болить, а серце плаче – *надзвичайно прикро*

Дякую за обід, що наївся дармоїд – *жартівлива подяка за частування*

Е брате, це діло теляче: обіс…ся – то ж і облизуйся – *про власноруч спричинені негаразди*

Ех, якби та й в роті росли гриби, до лісу не ходив би – *про щось неможливе*

Є каяття, та немає вороття – *не всяку життєву помилку можливо виправити*

Єще́ П'олска нє згін'ила, но згіни́ ти м'усит. Як тя я́сний шляк не тра́фить, то тя мо́скаль вду́сить – *жартівлива приповідка на польський манер про підступність московітів*

Жаба душить – *заздрість дошкуляє*

Жалить, як кропива, й колеться, як їжак – *про дуже агресивну людину*

Женився дурний та й взяв біснувату, та й не мали, що робити, – підпалили хату – *про людей, котрі вартують одне одного*

Живе як горох при дорозі: хто не йде, той скубне – *про небезтурботне життя*

Живе як у Бога за пазухою – *про людину, котрій у всьому щастить*

Живи скромніше, людям будеш миліший – *приповідка-порада щодо способу ведення життя*

Живий про живе думає – *загалом люди міркують, планують, мріють*

Живуть як пес з котом – *про конфліктні стосунки між людьми*

Жити як Бог наказав – *жити згідно з Божими заповідями*

Життя – це боротьба. До обіду борешся з голодом, а після обіду – зі сном – *жартома про боротьбу з життєвими негараздами*

Життя прожити – не поле перейти – *на своєму життєвому шляху людині доводиться долати численні негаразди, перешкоди, непорозуміння*

Жить в колгоспі благодать, вийшов в поле, сів пос…ть – далеко тебе видать – *про "переваги" проживання в сільській місцевості*

Жінка без ср…ки як село без церкви – *сільський стереотип щодо форм жіночої фігури*

Жінка без чоловіка, що земля без сонця – *міркування вдів про життя без чоловіка*

Жінка не бита, як коса не клепана – *про норовливих дружин*

Жінка тримає три вугл́и в хаті, а чоловік – один – *традиційно жінки несуть значно більшу частину побутових обов'язків*

З'їхав з като́шок – *людина, котра через загострення психічної хвороби не контролює свої вчинки*

З'їхав як пес з соломи – *про пихату людину*

З бідою легко здибатися, але важко її збутися – *легко в халепу потрапити, та важко з неї вибратися*

З бідою треба ніч переспати – *згодом біда втрачає свою гостроту*

З Богом, Парасю, – люди трафляються – йди – *велике бажання більше не бачити когось*

З брехнею весь світ пройдеш, а назад не вернешся – *легко обманювати, проте повернути довір'я неможливо*

З брудної води ніхто чистим не вийшов – *бруд брудом не змивається*

З великої хмари малий дощ – *помилкові очікування*

З вовками вий, з собаками гавкай, а з воронами каркай – *пристосування під когось, незважаючи на власну гідність*

З вовками жити – по-вовчи вити – *вміння співіснувати з різним оточенням*

З вогню тай в полум'я – *низка життєвих негараздів*

З голоду ще ніхто не вср…ся – *про людську нетерплячість*

З добра дива – *несподіване, навіть непрогнозоване, неприємне диво*

З дурнем каші не звариш – *краще спілкуватися з мудрими людьми*

З дурним поведешся – дурного наберешся – *трапляється, що людина потрапляє під поганий вплив*

З ким поведешся – того й наберешся – *трапляється, що людина попадає під чийсь вплив і втрачає свою індивідуальність*

З краси не пити роси – *красива зовнішність може бути оманливою*

З малої хмари великий дощ – *помилкові передбачення*

З миру по нитці – голому сорочка – *гуртом можна подолати багато перепон*

З ним/нею каші не звариш – *про конфліктну людину*

З нього користі як з чорта смальцю – *ніякої користі*

З писка халяву зробив – *відсутність правди*

З-під ринви, тай на дощ – *низка життєвих негараздів*

З позиченого коня посеред дороги злазь – *чуже при першій вимозі мусиш віддати*

З поля вітер, з ср…ки дим, добрий вечір, дядьку Клим – *про несподіванку*

З рук все валиться – *про стан розпачу*

З старого можна сміятися, бо самі такими будемо – *з літньою людиною можна жартувати, але не насміхатися*

З твого писка, тай тобі за пазуху – *контрпрокльон*

З твої губи, тай тобі в груди – *відповідь на прокльони*

З хама не буде пана, – ...а якщо і буде, то поганий – *про невиховану людину*

З хворої голови на здорову – *спотворення фактів*

З цього пива не буде дива – *безперспективне вирішення проблеми*

За водою піти, то й назад не повернутися – *йти за водою – йти за течією річки; натомість ідуть по воду, щоб принести її*

За двома зайцями поженешся, жодного не вполюєш – *про необхідність зосередитися на одній проблемі, щоб її вирішити*

За деревами не бачить лісу – *про людину, котра бачить лише те, що хоче бачити*

За добру жінку, як за добру корову – *все добре завжди цінне*

За довгим чеканням зникає бажання – *тривале нездійснення планів призводить до песимізму*

За дурною головою нема ногам спокою – *про безтолкову людину*

За злиднями світу Божого не видно – *суцільні негаразди*

За кавалок ковбаси чортові душу продасть – *про надзвичайно корисливу людину*

За копійку в церкві на престолі пер…е – *про надзвичайно скупу й безсоромну людину*

За кусок кишки сім верств пішки – *про дуже корисливу й безсоромну людину*

За моє жито мене й побито – *про безпідставне й несправедливе покарання*

За молодим жити весело, а за старим – затишно – *що кому до душі*

За ним тільки золоті верби ростуть – *лише одні неприємності*

За спаня не буде коня – *не будеш працювати – нічого не будеш мати*

За спрос грошей не беруть – *чого не знаєш, запитуй в людей*

За спрос не б'ють – *за те, що запитуєш, не карають*

За що купив – за то й продав – *що почув, те й передав далі*

Забрав Бог коровку/корівку/, то нехай бере і вірьовку/шнурівку/ – *коли переживаєш серйозну матеріальну втрату, то переживеш і малу*

Забрав Бог корову, то нехай і теля бере – *коли переживеш серйозну матеріальну втрату, то переживеш і менш серйозну*

Забув віл як телям був – *не забувай, яким був у молодості*

Заварив кашу, то і їж її – *розпочав якусь роботу, то доводь її до кінця*

Заглядає як сорока в кістку – *про людину, котра виявляє надмірну цікавість*

Заговорити зуби – *не помітити, що зуб вирвали*

Загоїться як в пса рана – *про отриману кимось травму*

Заграничне навіть гі…но величне – *про надмірне поклоніння закордонному*

Загубилося як голка в сіні – *неможливо знайти*

Задер голову як панова кобила – *про посередню, але дуже горду людину*

Задер носа, що коцюбою не достанеш – *про надзвичайно самолюбиву людину*

Заднім розумом кожний розумний – *легко комусь давати поради про те, що відбулося*

Заживе як на псу – *про отриману кимось травму*

Заздрісний від чужого щастя сохне – *про заздрісну людину*

Закон – дишло, куди направиш, туда і вийшло – *хтось трактує закон, як йому вигідно*

Закон у пана як дишло: куда направив, туда і вийшло – *як хоче, так і крутить тим законом*

Закреп думки й розлад мови – *багато говорить, зате нічого не думає*

Закрий пе́льку на петельку – *помовчи; не їси багато*

Закрий рота, бо сорока залетить – *про широко відкритий рот*

Заміж йти – не дощ перечекати – *сімейне життя – серйозна річ, що потребує виважених учинків*

Замкнув стайню, коли коней вкрали – *запізніле вжиття запобіжних заходів*

Занадився журавель до бабиних конопель – *про злодія*

Запас біди не чинить і їсти не просить – *добре, коли є щось про запас; коли-не-коли пригодиться*

Запряжемо бугая, куди люди – туда я – *щось робити, як інші*

Зарікалася свиня г…на не їсти – *не слід обіцяти того, чого не можеш виконати*

Заробив як дурень на милі – *нічого не заробив*

Зароблений сухар смачніший за вкрадений бублик – *усе зароблене власноруч людині цінніше за інше*

Зарубай собі на носі – *запам'ятай на все життя*

Засватана дівка всім подобається – *щодо засватаної дівчини в деяких хлопців закрадаються крамольні думки*

Застав дурня Богові молитися, то він чоло розіб'є – *про розумово відсталу людину*

Застрелити його сухим г…ом з рогатки – *про нікчемну, підлу людину, котра й кулі не варта*

Заступиш чортові дорогу, то він у вікно залізе – *про підлу людину*

Затишшя перед бурею – *про тривожний спокій перед невідомістю*

Захотіла Маринка посидіти на ринку – *про спробу зайнятися підприємницькою діяльністю, а саме торгівлею*

Захочеш ср…ти, то штани скинеш – *якщо вирішиш щось зробити, то виконаєш всі необхідні умови*

Збирається як Ванюнько на пожар – *нікуди не збирається*

Збирається як за море ср…ти – *надзвичайно мляві збори*

Збір блатних і шайка жебраків – *компанія ледацюг, нікчем, брехунів, злодюг, п'яниць*

Звивається як гадюка – *хитра, лукава й підступна людина*

Згадала баба як дівкою була – *спогади про молоді роки*

Здибалися ср..ка з віхтем – *про стосунки людей із однаковими корисливими інтересами чи шкідливими звичками*

Здоров'я – найбільше багатство – *здоров'я є найбільшим скарбом*

Здоровий як дуб, а дурний як пень – *гарний фізичний стан не гарантує наявності здорового глузду в людини*

Здорових людей в природі не буває, а просто є недообстежені пацієнти – *приповідка-жарт медичних працівників*

Здорові люди вмирають, а цього довбнею не доб'єш – *про симулянта*

Зелене як рута – *щось зеленого кольору*

З-за вугла мішком прибитий – *про недоумкувату людину*

З-за компанії і жид повішався – *про неймовірну подію*

Зима без снігу – літо без хліба – *мало снігу зимою – мало вологи в грунті весною – поганий урожай літом*

Зі своїми справ краще не мати – *найважче починати якусь справу зі своїми родичами, знайомими тощо*

Змія/гадюка змію/гадюку не вкусить – *злочинець злочинця підтримає*

Знає Данило, чого серце занило – *людина знає свою провину*

Знає, по чім фунт лиха – *про людину, на долю котрої випали тяжкі переживання*

Знаєш то, що після обіду в торбі залишилося – *нічого не знаєш*

Знайся віл з волом, а кінь з конем – *стосунки складаються з людьми, котрі знаходяться на одному духовному, моральному, інтелектуальному, соціальному рівнях*

Знайти собі клю́чку/приключку на голову – *взятися за безперспективну справу*

Знайшов сокирку під лавкою – *знайти те, чого ніхто не ховав*

Знов за рибу гроші – *повернення до старих гріхів*

Зозуля мандрикою вдавилася – *так говорять, коли зозуля припиняє кувати*

Золоті гори обіцяє – *про людину, котра багато обіцяє, але мало що виконує з того*

Золотник малий, та дорогий – *золота монета мала, але вартість її велика*

Зробиш спішно – вийде смішно – *зроблене поспіхом – не якісне*

Зустрічають по одежі, а проводжають по уму – *перші візуальні враження про людину підтверджуються або спростовуються її поведінкою*

Зять любить взяти, а шурин очі мружить, та не хоче дати – *далеке родичівство*

І в поле мене не бери, і дома мене не лиши – *небажання щось робити*

І вівці цілі, і вовки ситі – *неймовірна ситуація*

І вовк ситий, і коза ціла – *малоймовірна ситуація*

І всер…шся – і покоришся – *про примус, диктатуру*

І Гнат не винуват, і Калина не винувата, тільки хата винувата, що пустила на ніч Гната – *одне другого варте*

І коваль, і швець, і кравець, і на дуду гравець – *за що візьметься, все зробить*

І нести тяжко, і викинути жалко – *складна ситуація*

І ніченьки не доспав, і нічого не дістав – *надії, що не здійснилися*

І стіни вуха мають – *про розголошення таємниці*

Інше сільце, то й інше слівце – *в кожному селі своя говірка*

Їдка як муха в Спасівку – *про невгамовну, конфліктну людину*

Їсть – впріває, працює – мерзне, на ходу потрошки спить – *про раціонального дармоїда*

Їжте борщ – добрий борщ. Мама їли, тато їли, псам давали, ті не хтіли. Їжте борщ – добрий борщ – *про несмачну їжу*

Їздили – возилися, аж за пень зачіпилися – *про необдумані вчинки, що призводять до неприємностей*

Їсти – не ср…ти, можна й почекати – *доведеться зачекати, коли немає, чого їсти*

Їсти справа свиняча, а от пити – благородна – *“аргумент” любителів “зеленого змія”*

Їсть аж за вухами лящить – *про людину, котра жадібно їсть*

Їсть, ніби з голодного краю приїхав – *жадібно їсть*

Їсть як віл, а робить як комар – *про людину, котра краще їсть, ніж працює*

Їсть як іржа залізо – *когось дуже “допікати”; дружина чоловіка так доймає, теща – зятя, свекруха – невістку*

Й на сонці плями є – *кожен має право на помилку*

Йде біда – відкривай ворота – *трапляється, що одна проблема за собою іншу тягне*

Йде як корові сідло – *про дисгармонію в одязі людини*

Йде як німий до суду – *про неговірку й мовчазну людину*

Йде як ср…ці фартушок – *комусь щось зовсім не пасує*

Йде як ср…ці фіранки – *про надзвичайну дисгармонію в одязі*

Йде як старій бабі вінок на голову – *про дисгармонію в одязі*

Йдеш на день – хліба бери на три – *краще бути запасливим*

Його били, а він вс…ся й далі погнався – *когось намагалися просвітити, а він у відповідь нахамив і пішов*

Його дід моїй бабці носив г…но в шапці – *надумане родичівство*

Його добре по смерть посилати – *надзвичайно лінива людина*

Йому в очі плюють, а він каже «божа роса» – *про людину з "рожевими окулярами"*

Йому жаба ще цицки дасть – *час розплати за скоєне настане коли-не-коли*

Йти світ заочі – *йти від когось чи чогось; утікати*

Казав горобець, що він не хапець – *хапуга себе хапугою не визнає*

Казав пан – кожух дам, та й тепле його слово – *обіцяти – не означає виконати*

Казав сліпий глухому: «Ти чуєш, як безрукий голого обдирає» – *нісенітниця про нісенітницю*

Казала Настя, як вже вдасться – *незрозумілі прогнози*

Катюзі по заслузі – *коли-не-коли за злочин доведеться відповідати*

Кашу маслом не спортиш – *добре й корисне добром не зіпсуєш*

Квашений огірок вже не буде свіжим – *літня людина ніколи не стане юною*

Кип'яченим молоком обпікся, а тепер на холодну воду дує – *про людину, котра через пережиту невдачу виявляє надмірну обережність*

Кінець – всьому вінець – *завершення будь-чого є приємною подією*

Кінець – ділу вінець – *завершення якоїсь роботи – це підсумування зробленого*

Кінь на чотирьох ногах і то спотикається – *кожен має право на помилку*

Кіт до ковбаси ласий – *у кожного є своє слабке місце*

Кіт з дому – миші в танець – *нема контролю – немає і роботи*

Клин клином вибивають – *успіх досягається наполегливою працею*

Клопочиться як квочка біля цєпат – *про турботливу людину*

Книгу читають не очима, а розумом – *під час читання розвивається уява*

Книжки в сумці, а хлопці/дівки на думці – *стереотипне уявлення старших людей про молодь*

Коби цвіт, а ягоди будуть – *головне, щоб відбулося зрушення*

Когут не прокукурікає – сонце не зійде – *про людину, котра вважає, що без неї ніхто нічого не зробить*

Когуту прокукурікати, як дурневі з гори скачатися – *для виконання будь-якої роботи потрібне лише бажання*

Кожен кулик своє болото хвалить – *кожній людині її мала батьківщина наймиліша*

Кожен по своїй матері плаче по-своєму – *кожна людина проявляє свої емоції по-різному*

Кожна жаба своє болото хвалить – *своє найкраще і найцінніше*

Кожна пташка своє гніздо має – *кожна сім'я мусить мати своє житло*

Кожній матері свої діти милі – *для матері її діти наймиліші*

Коза на базар не хотіла йти, та її повели – *може, й не хочеш чогось робити, а обставини заставлять*

Козак – душа не вибаглива/вередлива, в пеклі не мерзне, в ополонці не впріває – *жарт про душу українця*

Козацькому роду немає переводу – *герої не вмирають*

Коли «на» – то чує, а коли «дай» – то глухий – *чує те, що хоче чути*

Коли все добре, то лагодься до біди/зла – *в природі і в суспільстві все змінюється*

Коли густо, а коли пусто – *не завжди все однаково*

Коли говорять гроші, то всі мусять мовчати – *важко правди добитися під час боротьби з багатіями*

Коли йдеш в гості, не забудь пообідати дома – *треба завжди бути завбачливим*

Коли на горі рак свисне – *ніколи*

Коли хто дурний, то це надовго – *про недоумка*

Колись бувало і гі…но кувало, а тепер і зозуля не хоче – *нарікання старшого покоління на молодше*

Колись і на нашій вулиці буде празник – *не втрачати надію*

Кому Бог поможе, той і переможе – *віра – це потужна сила*

Кому Варвари, а кому голову відірвали – *хтось святкує, а комусь не до свят*

Кому весілля, а курці смерть – *у кожного своя доля, своє призначення*

Кому війна – а кому мать родна – *хтось на фронті, а хтось наживається*

Кому на серці легко, тому й світ усміхається – *щаслива людина – це стан душі, а не гаманця*

Кому судилося бути повішаним, не втопиться – *у кожного своя доля, своя місія*

Кому щастить, в того і когут несеться – *не всім щастить одночасно*

Кому що, а курці просо – *свої проблеми ближчі*

Комусь подобається піп, комусь – попадя, комусь – попова дочка, а комусь – їхня наймичка – *у кожної людини своє світосприйняття, бачення, розуміння тощо*

Коня кують, щоб не спотикався – *дитину вчать, щоб могла зреалізуватися в житті*

Корова своє теля лиже – *рідне завжди близьке*

Коси коса, поки роса, роса до долу, а ми додому – *все необхідно робити вчасно, за сприятливих умов*

Коцюба кудкудахкала, що помело яйце знесло – *про небелиці*

Крапля камінь точить – *досягти успіхів можна за допомоги наполегливої праці*

Краса до вінця, а розум до кінця – *краса зів'яне, а розум і мудрість довіку*

Краще все вміти, та нічого не робити – *про людей, котрі знають і навіть уміють, але не хочуть щось робити*

Краще з мудрим загубити, ніж з дурним знайти – *мудрі люди завжди зрозуміють, а підлі та лукаві лише ускладнюють життя*

Краще їсти хліб з водою, як жити з жінкою лихою – *традиційно жінка є берегинею сім'ї*

Краще менше, але краще – *якісні показники важливіші, ніж кількісні*

Краще один раз побачити, ніж тричі почути – *свої очі краще роздивляться, ніж чужий язик розповість*

Краще пізно, як ніколи – *ніколи не пізно робити добрі справи*

Краще погано їхати, як добре йти – *хоч їдеш із незручностями, все одно швидше досягнеш своєї мети*

Краще просити, як красти, а ще краще заробити, як просити – *людина, котра дбає про свою гідність, працює, а не жебракує чи краде*

Краще синиця в руках, як журавель в небі – *переважна більшість людей обирає реальну незначну матеріальну вигоду, а відмовляється від складного, але перспективного майбутнього*

Кров людськая – не водиця, її лити не годиться – *разом із кров'ю витікає найдорожче для людини – її життя*

Кров не вода, а серце не камінь – *про милосердя*

Кругом добре, а дома найкраще – *вдома навіть стіни гріють*

Крутить носом, ніби втертого хріну понюхав – *усіма можливими й неможливими способами уникати виконання обіцянки*

Крутить світом як пес хвостом – *про лицеміра*

Крутить світом як циган сонцем – *про негідника*

Крутить як фірман батогом – *ухилятися від робити*

Крутиться як гі…но в ополонці – *про надзвичайно активну й водночас безтолкову людину*

Крутиться як муха в окропі – *про активну, роботящу, толкову людину*

Кувадло молота не боїться – *бідний багатому не страшний*

Куда кінь з копитом, туда і рак з клешнею – *про нікчемну людину*

Куди баран, туди й вівці – *повне підпорядкування комусь*

Куди вітер, туди й дим – *про людину зі слабким характером*

Куди голка, туда й нитка – *чоловік – голова сім'ї, а дружина слідує за ним*

Куди голка, туда й нитка, обіс…вся пан Калитка – *сталося таке з паном Калиткою, тому що виявився він ниткою*

Куди серце летить, туди й око глядить – *що людину турбує, за тим вона і пильнує*

Куй залізо, поки гаряче – *виховуй дитину змалечку*

Купив би, та купило притупило – *обмеженість в коштах*

Купив біду за свої гроші – *буває, що придбана річ призводить до біди*

Купити кота в мішку – *про неякісну покупку*

Кури грошей не клюють – *про відсутність грошей*

Курку, птицю, молодицю беруть руками – *приповідка-жарт щодо поведінки під час трапези*

Курчат по осені рахують – *гарного результату довго добиватися треба*

Кусай так, щоб проковтнути, а не вдавитися – *застереження від жадібності*

Кучеряві діти в горосі зачаті – *жарт щодо кучерявих дітей*

Лайка – то байка, а битва – то молитва – *класична система виховання дітей*

Ламається, як гречаний вареник – *про тендітну, ніжну, натуру; про людину, котра демонструє себе дуже тендітною і ніжною натурою*

Ласкаве телятко дві корови сце – *вихована людина завжди користується прихильністю*

Ластівка весну починає, а соловей закінчує – *весна розпочинається з прильотом ластівок, а солов'ї перестають співати з настанням літа*

Легко обіцяти, та не легко виконати – *обіцяти завжди легше, ніж виконувати*

Легко прийшло – прахом пішло – *надбане нечесним способом ще легше втрачається*

Легко хату зруйнувати, та не легко збудувати – *завжди важко щось створити, збудувати, зробити*

Легше камінь довбати, як злу жінку навчати – *виховання – це надзвичайно важка праця*

Ледачому все важко – *про лініву людину*

Ледачому все немає коли – *про лініву людину*

Ледащий свята пильнує – *лінива людина ретельно дотримується святкових днів*

Лежачий камінь мохом обростає – *про лінивих людей*

Лежачого не б'ють – *неблагородно бити безпорадного противника*

Лежит в гарячці й без пам'яти хліб їст – *про лініву і ненаситну людину; про людину хвору до всякої роботи, а беручку до їжі*

Летит ніби хтось йому в ср…ку віхоть запхав – *про надмірний поспіх*

Лисеньке вродилося, лисеньким і сконає – *характер в людей рідко міняється*

Лиха людина, як хвороба, все занедбає – *лихі люди добром не переймаються*

Лишних/багато грошей не буває – *гроші завжди потрібні*

Ліки одне лічать, а інше калічать – *будь-які ліки приймають виважено*

Лікоть близько, та не вкусиш – *ніхто не зробить неможливого*

Ліпше полин їсти, ніж з нелюбом за стіл сісти – *сім'ю об'єднує любов*

Літній день довший за зимовий тиждень – *протягом червневого дня більше стомишся, ніж протягом грудневого тижня*

Літом ногою ќопаєш, а зимою рукою піднімеш – *необхідно завжди бути завбачливим; те, що літом видається не потрібним зимою до столу пригодиться*

Літом ногою, а зимою рукою – *те, що вчора було зайвим, сьогодні може стати необхідним*

Літом цебер дощу – ложка болота, а восени ложка дощу – цебер болота – *кожна пора року має свої погодні умови*

Ловись, рибко, велика й маленька – *в господарстві все пригодиться*

Ложка дьогтю в бочці меду – *один неправильний учинок може зіпсувати все*

Лукавий чоловік словами любить, а літами губить – *про лицемірну людину*

Любить, як пси діда в тісному кутку – *ненавидить когось*

Любиш кататися, люби і саночки возити – *щоб отримувати від життя задоволення, необхідно й попрацювати*

Любов – не пожар, загориться – не загасиш – *про справжнє кохання*

Людей питай, а свій розум май – *люди дають багато порад, але рішення кожен приймає сам*

Людина планує, а Бог керує – *не завжди вдається втілити в життя свої плани*

Людина предполагає, а судьба розполагає – *не завжди вдається зреалізувати свої плани*

Людину пізнаєш, коли з нею пуд солі з'їш – *для того, щоб вивчити і зрозуміти людину, потрібен певний час*

Людська нагліст не знає меж/безмежна – *нахаба ніколи ні в чому себе не обмежує*

Людям язики не позав'язуєш – *не всі люди зважають на правила ввічливості*

М'яко стелить, але твердо спить – *не кожен є справжнім доброзичливцем*

Має мухи в носі – *норовлива, некомунікабельна людина*

Має писок як польське радіво – *про крикливу і неврівноважену людину*

Маєш вітер під носом – дуй – *порада щодо споживання дуже гарячої їжі*

Маєш голову, май ще розум – *свої слова і вчинки необхідно обдумувати*

Маєш сало в торбі, то сядеш на горбі – *якщо маєш їжу, то подолаєш будь-який складний шлях*

Майстер Пепко, що пердить крепко – *поганий фахівець*

Майстра по роботі видно – *про хорошого спеціаліста*

Мак сім років не родив – і голоду не було – *про маловажливу подію*

Мала бджола, а й та працює – *хто працює, той щось має*

Малі діти – малий клопіт, а великі – великий клопіт – *проблеми дорослих дітей складніші за ті, що були в дитинстві*

Малі діти не дають спати, а великі жити – *проблеми дорослих дітей вирішувати важче, ніж малих*

Матері кожної своєї дитини жалко, бо якого пальця не вріж, то однаково болить – *мати любить усіх своїх дітей*

Мати одною рукою б'є, а другою гладить – *мати дітей любить, але за провини карає*

Мене двічі просять: перший раз в гості, а другий з гостей – *жарт гостя*

Мені від цього ні жарко, ні холодно – *подія, що відбулася, не хвилює*

Мені тато не рідня, мені мама не рідня, мені теща родина – мені жінку народила – *жарт про тещу*

Мені той сподобався, що в ср…ці жолобався – *про лікаря-проктолога*

Менше говори, а більше роби – *порада: менше займатися демагогією,а більше працювати*

Менше знаєш – краще спиш – *менше поганої інформації, краще себе почуваєш*

Менше слів – більше справ – *не говори багато, а працюй*

Мета виправдовує засоби – *для досягнення мети використовуються різні засоби*

Ми їмо, щоб жити, а не живемо, щоб їсти – *не треба переїдати*

Ми разом свині не пасли – *про неповагу між людьми різного віку*

Між трьома деревами заблудився – *про людину, котра сама собі не може дати раду*

Місяць – козацьке сонце – *чоловіка і місяць зігріває*

Місяць світить, та не гріє – *людина демонструє активну громадську активність, але на практиці від неї немає користі ні суспільству, ні громаді, ні конкретній людині*

Місячно хоч голки збирай – *про місячну ніч*

Млин меле – мука буде, язик меле – біда буде – *під час розмови треба бути поміркованим*

Мнеться, як ср…ка в клоччю – *про надзвичайно повільну, неповоротку людину*

Мовчання вбиває – *дуже неприємно, коли всі навколо мовчать*

Мовчання золото – *краще помовчати, ніж дурниці говорити*

Мовчи – коли твоє не мелеться – *коли не знаєш, що сказати, краще промовчати*

Мовчи, глуха, менше гріха – *не варто говорити про те, чого не знаєш*

Мовчить, ніби в штани вср…ся – *підозріло мовчазна людина*

Мовчить, як риба в воді – *про мовчазну, неговірку людину*

Мокрому дощ не страшний – *хто промок наскрізь, дощу не боїться*

Молоде – зелене – *про молоду недосвідчену людину*

Молодець за возом бігає – *про розумово відсталу людину*

Молодець проти овець, а проти молодця і сама вівця – *про сіру посередність*

Молоді сваряться – тішаться, а старі сваряться – казяться – *у кожному віці свої можливості, побажання, проблеми, радощі*

Морда – хоч пацюків бий – *дуже велике обличчя*

Морда – хоч цуценят бий – *обличчя як дровітня*

Морда – що й возом не об'їдеш – *людина з величезним обличчям*

Морда – що й за три дні не обсе…иш – *про людину з надмірною вагою*

Мордяка ніби з трьох китайців – *дуже огрядна людина*

Моя хата скраю – я нічого не знаю – *про боягузливу людину*

Моя хата скраю – першим ворога зустрічаю – *про патріота*

Мудрий вгору не піде, мудрий гору обійде – *мудра людина перешкоди обминає*

Мудрий не все каже, що знає, а дурний не все знає, що каже – *думай, що говориш*

Мудрість – скарб людський – *мудрість – рушійна сила цивілізації*

Муж і жона – одна сатана – *чоловік і дружина – одне ціле*

Мужик – як жаба, а сильніший – як баба – *чоловіки фізично сильніші за жінок*

Музикантам вічна півлітра – *жарт-натяк музикантів*

На базарі два дурні: один мало дає, а другий багато просить – *на ринку кожен намагається бути хитрішим*

На базарі не наїшся через циган, а вдома – через дітей – *усі їсти просять*

На безрибії і рак риба – *про спробу щось змінити*

На Бога надійся, а розуму тримайся – *Бог людині голову дав, щоб свій розум мала*

На Бога надійся, а сам не дрімай/плошай – *людина повинна думати й працювати*

На бороді вже гречка цвіте, а в голові ще і на зяб не орано – *людина доросла, але поведінка дитяча*

На вербі грушки ростуть – *про якусь небилицю*

На віку як на довгій ниві – *протягом життя відбувається багато різних подій*

На вовка помовка, а кобилу циган вкрав – *помилкове звинувачення когось у чомусь*

На всі руки майстер – *про майстровиту людину*

На гарну жінку приємно дивитися, а з розумною добре жити – *зовнішня краса жінки ніколи не зрівняється з її внутрішньою красою*

На голові як в дурного на хаті – *про безлад, непорядок*

На городі бузина, а в Києві дядько – *про якусь нісенітницю*

На два кінці пчихнув – *про дуже неприємну ситуацію*

На два українці три гетьмани – *багато претендентів на посаду*

На диявола хрест, а на ворога меч – *від усякої нечисті є свій засіб захисту*

На добрих воду возять – *досить часто добрих людей використовують лихі*

На зло кондуктору куплю квиток, а сам піду пішки – *про безглуздий учинок*

На злодієві шапка горить – *лихі люди дуже часто самі себе видають*

На кого Бог, на того й люди – *про пропащу людину*

На колір і смак товариш не всяк – *скільки людей, стільки смаків*

На ласий кусочок знайдеться роточок – *завжди знайдеться підступна людина, котра спробує заволодіти чужим*

На ловця і звір біжить – про *випадкову зустріч із потрібною людиною*

На нема і суда нема – *про відсутність чогось*

На ньому далеко не заїдеш: де сядеш, там і злізеш – *про егоїстичну особу*

На переправі коней не міняють – *під час надзвичайної ситуації необхідно діяти вдумливо*

На правду багато слів не треба – *правда завжди правда – конкретна й чітка*

На своєму ліжку простягай і ніжки – *найкращий сон для людини вдома*

На те в ставі щука, щоб карась не дрімав – *керівник контролює виконання підлеглими своїх обов'язків*

На те й голова, щоб в ній розум був – *людина насамперед повинна думати, а потім діяти; голова не для того, щоб лише головний убір носити*

На тобі, Боже, що мені не гоже – *про нещиру, показну доброзичливість*

На тобі, Данило, що мені не мило – *віддавати комусь непотрібну річ*

На траву дивися дньом, коли обсохне роса, а на дівку – в будень, коли не вбрана і боса – *оцінювати треба все виважено*

На чиїм возі їдеш, того й пісню співай – *будь комунікабельним*

На чужий роток не накинеш платок – *неможливо заставити всіх мовчати*

Набалакав сім міхів гречаної вовни – і всі неповні – *про надто говірку людину*

Набрав, як бик на роги – *взявся за вирішення багатьох малоперспективних справ*

Набрав, як бідний в торбу – *отримати багато нарікань від оточення*

Навчить біда попиту, як не буде за що вхопити – *коли втратиш, тоді цініш*

Нагадай козі про смерть – куди ходить, туди пе…дь – *про людину, котра зациклюється на неприємностях*

Нагадай козі про смерть, то буде мекати, поки не здохне – *про людину, котра безпричинно думає про майбутні ймовірні неприємності*

Надгробноє риданіє – *про людину похилого віку, з поганим зовнішнім виглядом*

Надійся на краще, але налаштовуйся на гірше – *якщо підготовлений, значить озброєний*

Надія вмирає останньою – *поки людина живе, доти й надіється*

Надіявся дід на обід, та й, не ївши, спати ліг – *невиправдані надії*

Надоїв як черак в ср…ці – *дуже надокучлива і неприємна людина*

Надувся як вош на морозі – *про людину, вражену гординею*

Надувся як жаба на кладці – *дуже важний, нікого навколо себе не помічає*

Надувся як індик – *про надміру самозакохану людину*

Надувся як сич на погану погоду – *про людину з поганим настроєм*

Назвався грибом, то лізь у борщ – *якщо похвалився чимось, пообіцяв, то вже виконуй*

Найкраща риба – ковбаса – *думка власників ковбасних цехів*

Найміть мене обідати, я буду старатися – *жартівлива пропозиція тому, хто скаржиться на відсутність апетиту*

Найшла коса на камінь – *про суперечку між двома конфліктними особами*

Наївся, аж лоб твердий – *ще нічого не їв*

Накарук – аби з рук – *як-небудь виконана робота*

Накивав п'ятами – аж залопотіло – *дуже швидко втік*

Налякав їжака голою дупою/ср…кою – *зовсім не страшно*

Написане пером не вирубаєш топором – *про інформацію в документах*

Напудили, аж душа в п’яти пішла – *нічого страшного*

Наробив, як кіт на глині – *нічого не зробив*

Наробив, як кіт наплакав – *дуже мало зробив*

Народила сина, тай прибула сила – *після пологів жінка стає міцніша*

Наси́пиш мені/йому солі на хвіст – *нічого мені/йому не зробиш*

Наука в ліс не веде, а з лісу виводить – *освіта відкриває нові можливості*

Наука не йде без бука – *класична система виховання*

Наче камінь з душі впав – *про завершення переживань*

Наче камінь на душі лежить – *про якісь переживання*

Наша пісня – гарна й нова, починаєм її знова – *повернення до старої поганої звички*

Наша справа півняча: прокукурікав, а там хоч сонце і не зійде – *про безвідповідальну людину*

Нашому дідові полегшало: раніше плював на живіт, а вже плює на груди – *сили покидають людину*

Нашо попу гармошка, коли в нього кадило є – *навіщо робити те, що є не твоїм*

Не бере дурного в голову, а тяжкого в руки – *про безвідповідальну, байдужу, флегматичну людину*

Не боїться вовк пса, але не любить, як той гавкає – *ніхто не боїться начальника, але неприємно вислуховувати його зауваження*

Не боюся, але остерігаюся – *обережність ніколи не завадить*

Не будеш учитися, підеш коням хвости крутити – *батьківське застереження*

Не буди лихо поки тихо – *не зачіпай конфліктну людину*

Не в грошах щастя – *щастя людини залежить від неї самої*

Не в тин, не в ворота – *ні на що не здатен*

Не вір гарній клятві, і жінці, що усміхається – *про підступних людей*

Не вір собаці, коняці і бабі – *потрібно бути готовим до підступності*

Не все так сталося, як бажалося – *люди планують, а обставини ці плани руйнують*

Не все, що блищить, – золото – *не завжди привабливе й красиве є цінним*

Не вчи вченого, як з’їсти хліба печеного – *треба знати, коли давати комусь пораду*

Не вчи рибу плавати – *не втручайся не в свої справи*

Не дай, Бог, з Івана пана – *не кожна людина, котра йде на якусь посаду, може себе правильно зреалізувати*

Не дай, Боже, з Івана пана, з кози кожуха, а зі свині чобіт – *яка сировина – такий і продукт*

Не думали, не гадали – *велика несподіванка*

Не єдиним хлібом людина живе – *крім матеріального, ще є духовне життя*

Не ждано, не гадано – *несподівано*

Не за те вовка б'ють, що він сірий, а за те, що вівцю з'їв – *про покарання за певну провину*

Не завжди котові масниця – *не всі бажання здійснюються*

Не зівай, Хомко, на те і ярмарка – *слушна порада*

Не знав, не знав – тай забув – *неможливо пам'ятати про те, чого не знаєш*

Не знаєш броду – не лізь у воду – *безглуздий ризик – небезпечний*

Не зроду каліка, не довіку пан – *жодна людина не знає про те, що може статися завтра*

Не кажи гоп, поки не перескочиш – *не хвалися передчасно*

Не клади палець в рот, а то руку відкусить – *про підступну, жорстоку людину*

Не кожен той козак, хто списа має – *не кожен, хто носить камуфляжний одяг, військовий*

Не копай комусь яму, бо сам в неї попадеш – *не роби нікому зла, бо воно повертається*

Не лиґай слова – вдався – *говорити треба чітко й розбірливо*

Не мала баба клопоту – купила порося, порося кувік, а баба в крик – *не варто витрачати зусилля на непотрібні речі*

Не міряй всіх на одну мірку – *кожна людина є неповторною особистістю*

Не місце красить людину, а людина – місце – *головне не посада, а людяність*

Не моргать брові і вусу, якшо дівка не по вкусу – *для гарних стосунків потрібна психологічна сумісність*

Не навчив батько, не навчить і дядько – *дитину виховує сім'я*

Не насміхайся над кимось, бо ж не знаєш, що тебе чекає – *поводитися треба гідно*

Не нашого пера пташка – *про людину з іншої соціальної групи*

Не нашого поля ягода – *про людину з іншої соціальної групи*

Не перди в воду і не лякай рибу – *не роби дурниць і не налаштовуй проти себе людей*

Не пиляй гиляку, на якій сидиш – *перед тим, як щось робити, треба добре все обміркувати*

Не питай багато, бо як будеш все знати, скоро постарієш – *зазвичай, так говорять малим допитливим дітям*

Не питай слабого здоров'я – *негарно хворого запитувати про його здоров'я*

Не плач, козаче, отаманом будеш – *звернення до малого хлопчика, котрий плаче*

Не плети гі…но дівці в коси – *не наговорюй на порядну дівчину*

Не плюй в криницю, бо ще прийдеться води напитися – *ніколи не ображай людей*

Не плюй проти вітру – *не слід робити будь-що без попереднього обдумування*

Не позичай: бо як віддаватиме, обов'язково облає – *краще нікому нічого не позичати*

Не позичай: позичаєш чуже, а віддавати прийдеться своє – *легко позичати, та важко віддавати*

Не помажеш – не поїдеш – *про корупцію*

Не помиляється той, хто нічого не робить – *кожен, хто працює, допускає помилки*

Не прися поперед батька в пекло – *поспіх призводить до помилок*

Не пхай свого носа до чужого проса – *не втручайся в чужі справи, якщо тебе про це не просять*

Не рад лях, що дістав по зубах, ще й ногами тріпає – *не всі сприймають показання, як справедливе покарання*

Не рад лях, що здох, ще й ногами човгає – *не кожен приймає покірно справедливе покарання*

Не рівняй грішне з праведним – *не всі однакові*

Не роби нікому добре – й тоді тобі не буде зле – *не завжди люди відповідають добром на добро*

Не роби сьогодні то, що можна зробити завтра, і не відкладай на завтра то, що можна з'їсти сьогодні – *приповідка-жарт про життєві ситуації*

Не робив жид на хліб, тай циган не буде – *у кожної нації свої традиції, звичаї й види діяльності*

Не родись красивою, а родись щасливою – *щастя є основою всього життя*

Не сама біда ходить, а з дітьми – *трапляється, що лихо стається одне за одним*

Не свисти, друже, бо смердить дуже – *про брехливу людину*

Не святі горшки ліплять – *при бажанні будь-якої роботи можна навчитися*

Не сідай не в свої сани – *не займайся справою, якої зовсім не знаєш*

Не слухай старого, а слухай бувалого – *прислухатися слід до порад людини з великим життєвим досвідом*

Не смійся з старого, сам таким будеш – *до людей похилого віку ставляться з повагою*

Не смійся з чужого, щоб тобі того не було – *глузувати над іншими є хамством*

Не стій – сідай: в ногах правди немає – *запрошення сісти*

Не та мати, що родила, а та, що виховала – *обов'язок матері – виховати свою дитину людиною*

Не так швидко робиться як мовиться – *будь-яка робота вимагає зусиль і часу*

Не такий страшний чорт, як його малюють – *коли страшно – не бійся, а дій*

Не тішся, братку, з мого випадку, сьогодні мій, а завтра може бути твій – *не варто тішитися з чужої біди, горя, невдач*

Не тішся чужов бідов, бо за нею твоя йде – *не варто тішитися з чужої біди*

Не той тато, що зродив, а той, що до розуму довів – *обов'язок батьків виховати своїх дітей гідними людьми*

Не тратьте, куме, сили – спускайтеся на дно – *варто братися за ту справу, яку можеш виконати*

Не хвали день зранку, а дівчину – замолоду – *оцінюють когось або щось за кінцевим результатом*

Не хвали сам себе, нехай тебе люди похвалять – *чужа похвала об'єктивніша*

Не хочеш ср…ти – не рви ср…ку – *не варто братися не за свою справу*

Не чіпай гі…но, бо смердіти буде – *уникай конфліктних людей*

Не шукай пригод на свої гроші – *завжди обдумуй свої витрати заздалегідь*

Не шукай пригод на свою голову – *добре думай, що робиш*

Не шукай пригод на свою ср…ку – *добре думай, що робиш*

Не щи в муку і не роби порохи – *ніколи не роби того, за що буде соромно*

Не щи проти вітру – *про необдуманий учинок*

Неважна та дівка, котра сама себе хвалить – *добре, коли люди хвалять*

Невістка – чужа кістка – *дуже рідкісне явище, що невістка стає рідною*

Невмілого руки не болять – *людина, котра нічого не вміє робити, рук не натруджує*

Недосіл на столі, а пересіл у голові – *недосолену страву можна досолити*

Незваний гість – гірше татарина – *несподіваний гість може стати небажаним*

Незграбний як корова на леді – *про дуже незграбну людину*

Незручно одним задом на двох стільцях всидіти – *важко працювати на двох роботах і виконувати їх якісно*

Нема пий – нема грай – *жарт музикантів про те, що їх теж треба частувати*

Нема ума – вважай каліка – *про людей з неадекватною поведінкою*

Нема ума, то і не купиш – *про людей з неадекватною поведінкою*

Немає гірше, як чекати і доганяти – *чекати й доганяти завжди психологічно важко*

Немає негарних жінок, а просто мало випито горілки – *в стані алкогольного сп'яніння чоловіки не контролюють своїх учинків*

Немає нічого вічного – *все має свій початок і кінець*

Немає нічого гіршого, як худа свиня, бідний жид та п'яна жінка – *жінка є взірцем сім'ї, вгодована свиня достаток сім'ї, а справжні євреї бідними не бувають*

Немає пророка в своїй Батьківщині – *часто люди не довіряють односельчанам*

Ненаситному не хватає всього, мудрому всього вдосталь – *жадібний вимагає всього і багато, а мудрий задоволений тим, що має*

Непрошений гість – гірше татарина – *несподіваний гість може стати небажаним*

Нехай буде гречка, аби не суперечка – *можливо, сказане не відповідає дійсності, але сперечатися не варто*

Ні Богу свічка, ні чорту кочерга – *про байдужу людину*

Ні в зуб ногою – *про людську примітивність*

Ні в коморі, ні в хліві, тільки Сталін на стіні – *все забрали до колгоспу*

Ні в тин ні в ворота – *ні на що не годиться хтось або щось*

Ні в тин ні ворота – ні до армії, ні до флота – *хтось ні на що не годиться*

Ні пришити ні прилатати – *ні для чого не потрібне*

Ні риба ні м'ясо – *безхарактерна людина*

Ні риба ні м’ясо, а щось ніби гриб – *про щось зовсім незрозуміле*

Ні риба ні м’ясо, і в раки не годиться – *про щось зовсім незрозуміле*

Ні риба ні м’ясо, ні кафтан ні ряса – *про щось незрозуміле*

Ні сіло ні впало – давай, бабо, сала – *безпідставні претензії*

Ні стида ні сорому – *безвідповідальна людина*

Ніби грім з ясного неба – *надзвичайно велика несподіванка*

Ніби з дуба впав – *про неадекватну людину*

Ніби з неба впав – *про людину з дивною поведінкою*

Ніби прибитий мішком з-за вугла – *про неадекватну людину*

Німа як риба – *про мовчазну жінку*

Ніхто не знає, що його в житті чекає – *ніхто не знає свого майбутнього*

Ніхто розумним не вродився, а навчився – *щоб чогось досягти в житті, треба вчитися*

Ніхто сам собі не ворог – *кожен сам собі бажає щастя*

Ніч – мати: не будеш спати, то й будеш мати – *приповідка з колгоспного минулого: якщо не вкрадеш, то не будеш мати, а за фіктивний трудодень не проживеш*

Нічна зозуля перекує денну – *дружина чоловіка переконає, що його мати не права*

Нове – це добре забуте старе – *нове може бути і не таким уже новим*

Новий віник по-новому мете – *новий керівник – нові умови праці запроваджує*

Ноги, руки як у рака, а сам рудий як собака – *про людей подібних на Путіна*

Носиться як дурень з писаною торбою – *про людину, котра надміру на чомусь зосередилася*

Носиться як циган з писаною торбою – *про людину, котра надміру на чомусь зосередилася*

Обібрав як цап молоду липку – *когось обікрасти; взяти за щось велику плату*

Обіцянка-цяцянка, а дурневі радість – *пуста обіцянка; передвиборна пропаганда*

Обіцяного три роки чекають – *обіцяти – ще не означає виконати*

Обоє рябоє – *одне одного варте*

Овес каже: сій мене в грязь – буду я князь; ячмінь каже: сій мене в болото – буду я золото, а гречка каже: сій мене хоч у воду, аби тільки в пору – *кожна культура має свої агротехнічні умови*

Один тиждень літа рік годує – *своєчасне виконання польових робіт забезпечує врожайність сільськогосподарських культур*

Один у полі не воїн – *колектив – це сила*

Одинак як не злодій, то пияк – *одна дитина в сім’ї дуже часто виростає егоїстом*

Одна голова добре, а дві краще – *гуртом усе краще робити*

Одна ластівка весни не робить – *про те, що одна приємна інформація ще не гарантує позитивного вирішення якоїсь проблеми*

Одна паршива вівця всю череду заразить – *через одного хворого всі постраждають*

Одна рука дала, а друга, щоб не знала – *не розповідай усім про свої справи*

Одна справа язиком ляпати, а інша – перти плуга – *легко розповідати, та нелегко працювати*

Одне дурне поїхало в турне – *про "хитрого» підприємця-туриста*

Одне ледаще пропаде – і то на світі полегшає – *ледар – це споживач*

Одним обменеш, а трьома попадеш – *про їзду розбитими автомобільними дорогами*

Одні і тіж очі плачуть і сміються – *швидка зміна подій і відповідно емоцій*

Одною ногою в домовині стоїть, а зло творить – *про підлу людину похилого віку*

Одного поля ягода – *про людей однієї суспільної групи*

Одяг бережи, поки новий, а здоров'я, – доки молодий – *важко берегти й підтримувати те, що пошкоджене*

Одягнулася як пава, а кричить як ґава – про екстравагантну жінку)

Оженився як на леді провалився – *одруження відповідальна мить у житті людини*

Ой мете метелиця, чого ж старий не жениться – *риторичне запитання для холостяка*

Опустив вуха, як лапух на дощ – *про безхарактерну людину*

Остерігайся корови спереду, коня ззаду, а поганої людини з усіх боків – *на долю обачних людей менше неприємностей випадає*

Остерігайся пса не того, що гавкає, а того, що лащиться – *спокійні, врівноважені люди – не завжди доброзичливі*

От я й кажу: ліг тай біжу – *про безглузду балаканину*

От якби через день неділя, а між неділями свято – *про мрії лінивої людини*

Отакі наші статки: ні кожуха ні латки – *про бідність*

Ото, мамцю, хлібець вдався. Попід шкіру котик грався, сім раз котик цапки став, а до шкіри не дістав – *невміло спечений хліб*

Очам страшно, а руки зроблять – *працьовитій людині все під силу*

Очима по книжці водить, а розум стороною ходить – *зовнішність буває оманливою*

Очі не бачать, серце не болить – *не завжди людині треба повідомляти щось погане*

П'яна жінка – радість в хаті – *чорний гумор*

П'яна жінка своєму тілу не хазяйка – *сімейні проблеми*

П'яний і дурний – брати рідні – *відповідь на приповідку, п'яний проспиться, а дурень ніколи*

П'яний проспиться, а дурний – ніколи – *оправдання п'яниць*

П'яному й калабаня по вуха – *ноги вже не тримають*

П'яному море по коліна – *для п'яного не існує ніяких норм і правил поведінки*

Палиця два кінці має – *в житті переважно все непередбачуване*

Пам'ятатиме до нових віників – *пам'ятатиме до чергової прочуханки*

Пара кісток не ламає – *відповідь на зауваження, що занадто тепло вдягнувся*

Паршива вівця всю отару портить – *про погану людину*

Паршиве порося і в Петрівку мерзне – *хворі завжди мерзнуть*

Перед смертю не надихаєшся – *жити хочеться завжди*

Передав куті меду – *перестарався*

Переливає з пустого в порожнє – *нічого не робить*

Перемелеться – мука буде – *все минеться*

Переможців не судять – *хто судитиме переможця, коли він сам судить*

Пересики без пердики як весілля без музики – *закони природи людина не змінить*

Писав писака, що не розбере й собака – *про написане неграмотною людиною*

Писок не ср…а – нехай балака – *не варто зважати на пусті розмови*

Пише як курка лапою – *про дуже поганий почерк*

Півсвіту скаче, півсвіту плаче – *хтось радіє, а хтось сумує*

Півправди – все одно брехня – *напівправду говорять коли хочуть когось обманути*

Під лежачий камінь вода не тече – *ледачий нічого не зробить і не доб'ється*

Підвести під дурного хату – *зробити комусь пропозицію в наслідок якої виникли проблеми*

Підвести під монастир – *коли чиясь "допомога" призвела до халепи*

Підливати масла в вогонь – *своїми вчинками підтримувати чийсь конфлікт*

Підсунути свиню – *підмовити когось, щось зробити, а це в результаті призвело до неприємностей*

Піду за старого – соломою накрию, а молодого собою зігрію – *про довірливість і підступність*

Піп два рази казання не каже – *будь уважний, якщо цікаво*

Після бійки кулаками не розмахують – *свою активність проявляй своєчасно*

Після обіду полежати часок, то зав'яжеться сала кусок – *якщо після обіду поспати, то вага тіла зростає*

Після солодких ночей, гіркі дні наступають – *людська розпуста свої наслідки має*

Піший кінному не пара – *дружба між людьми з рідних соціальних груп безперспективна*

Пішла Гандзя в поле жати та й забула серпа взяти – *про лініву людину*

Пішла як брехня по селу – *про щойно випиту склянку самогону/горілки*

Пішла як теща під лід – *пішла за чимось і довго не повертається*

Пішло як боса нога в свіжий гім…як – *легке вирішення якоїсь справи*

Пішов на дно раків ловити/годувати – *про втопленика*

Пішов, як за море ср…ти – *піти на тривалий час*

Плаває як сокира – *зовсім не вміє плавати*

Плаче кревними сльозами – *дуже гірко плаче*

Плачем біді не поможеш – *для вирішення проблеми потрібні конкретні заходи*

Плачте очі, плачте карі – самі бачили, що вибирали – *очі бачили, та розум спав*

Плете ніби з гарячки – *говорити, наче марити*

По бороді текло, та в рот не попало – *лише одні розмови про їжу*

По Спасі тримайся при запасі – *після Спаса настає напружений час заготівлі продуктів і кормів на зиму*

По справах про людину судять – *людину оцінюють по її вчинках, справах*

Повний колос до землі гнеться, а порожній догори стирчить – *порівняння мудрої і безтолкової людини*

Поганий той солдат, що генералом не хоче стати – *про людину, котра не прагне підвищити свій статус*

Подумай двічі перед тим як щось сказати – *слово має велику силу*

Пожалів вовк кобилу – лишив хвіст і гриву – *про підлу людину*

Пожалів ухналя, загубив підкову – *скупий значно більше втрачає, ніж економить*

Поживемо – побачимо – *на все свій час*

Позиченими зубами кістку не обгризеш – *на позиченому не розбагатієш*

Поїдем рудим биком – перев'яжем ср…у ликом. – *про нереальність якоїсь подорожі*

Поїхав до кума, а опинився в куми – *всяке в житті буває*

Показати, де раки зимують – *жартівлива погроза*

Поки грім не вдарить – мужик не перехреститься – *все потрібно робити вчасно*

Поки знайде, то й сонце зайде – *важко знайти те, чого немає, або можливо, ніколи й не було*

Поки маленькі – то рідненькі, побільшали – погіршали, а одружилися – показилися – *діти ростуть – так що змінюються обв'язки і дітей, і батьків*

Поки не впрієш, доти не вмієш – *щоб чогось навчитися, треба потрудитися*

Поле не язиком засівають – *щоб виконати роботу, треба працювати, а не говорити зайве*

Полову їсть, а марку тримає – *труднощі переживає, але гідності не втрачає*

Помало їдеш, далі будеш – *поспішай із розумом, не ризикуй даремно*

Поміняв «гей» на «киц» – *що віддав, те й отримав*

Поміняв шило на мило – *яке віддав, таке і взяв*

Понеділок – тяжкий день – *робота, розпочата цього дня, буде неуспішною*

Попав як пальцем в небо – *намагався вгадати, але помилився*

Попав як сліпий на стежку – *про людину, котра збилася з дороги*

Попала коса на камінь – *протистояння між двома конфліктними особами*

Порожня бочка гудить, а повна мовчить – *нікчемна людина тільки багато говорить*

По-руски молодець, а по-польськи засранець – *для когось, може, і молодець, а для більшості ні*

Посієш вчасно, вродить рясно – *все, зроблене вчасно, значно корисніше, ніж те, що зроблене швидко, але як-небудь*

Посмішка личить всім – *посмішка прикрашає будь-яку людину*

Поспішай повільно – *поспішай так, щоб не наробити помилок*

Поспішиш – людей насмішиш – *надмірний поспіх може нашкодити*

Постав хату з лободи, а в чужую не веди – *добре, якщо молода сім'я має своє житло*

Поставили цапа город стерегти – *про керівника, котрий має "довгі руки"*

Потопаючий за соломинку хапається – *дуже хвора людина намагається врятувати життя будь-якою ціною*

Потрібне як діра в мості – *щось зайве*

Потрібне як зайцю стопсигнал – *щось зайве*

Потрібне як коневі телевізор – *щось зайве*

Потрібне як лисому гребінь – *щось зайве*

Потрібне як п'яте колесо у возі – *щось зайве, або хтось зайвий*

Потрібне як сліпому дзеркало, а лисому гребінь – *зайве*

Почав за здравіє, а кінчив за упокій – *невдала промова*

Починай Іванку зранку – *щоденна монотонна робота*

Пошли дурня по раки, то він наловить жабів – *про погано виконане доручення*

Правда в воді не тоне і в вогні не горить – *правда має велику силу*

Правда варта того, щоб її знати – *знаєш правду – знаєш, що робити*

Правда очі колить – *правда – неприємна річ для злої людини*

Правдивий на ворогів багатий – *правда не всім подобається*

Прибери й пень, то буде сподобень – *прибереш некрасиву людину, й то й вона погарнішає*

Прийшло каяття, та немає вороття – *запізніле визнання своїх помилок*

Прийшов Спас, пішло літо від нас – *після Спаса приходить осінь*

Прилип як гі…но до сорочки – *надокучлива людина, котрої важко по збутися*

Прилип як шевська смола до чобота – *про нав'язливу людину*

Пристав як реп'ях до кожуха – *надокучлива людина, котрої важко позбутися*

До чого міліція, коли свиню грім вбив – *незрозуміла ситуація*

Приший кобилі хвіст – *хтось вимагає зробити йому зайву послугу*

Про вовка промовка, а він в хату лізе – *про когось згадали, а він несподівано зайшов у гості*

Про мене Семене, а я Іван – *хтось хоче отримати пораду, проте справжньої підтримки не відчуває*

Про смаки не спорять – *кожна людина на все має своє бачення*

Пройшов Крим і Рим – *про людину, котра зажила досвіду*

Пройшла/прийшла свиня й не рохнула – *про того, хто не вітається*

Пройшов вогонь, воду і мідні труби – *про людину, котра впродовж життєвого шляху зазнала все: і добре, і погане*

Пройшов крізь сито й решето – *людина, котра пройшла крізь різні життєві перешкоди*

Пропав ні за цапову душу – *про людину, яку незаслужено засудили*

Пропав як роса на сонці – *зник невідомо де*

Проти лома нема прийома – *про безвихідну життєву ситуацію*

Проти лома є прийом – це два лома – *вихід є з будь-якої ситуації*

Пустив тумана в очі – *когось задурманити*

Пусти свиню під стіл, то вона вилізе на стіл вилізе – *про чиюсь хамську поведінку*

Пусти чорта в хату, то він на піч залізе – *про людську нахабність*

Пушка духу, лижка смальцю – *про немічну, хвору людину*

Рада би душа до раю, та гріхи не пускають – *хотів би зробити комусь приємне, та не вміє*

Раденький, що дурненький – *про людину, котра не завжди себе неадекватно поводить*

Радий би небо прихилити й зорями вкрити – *хотів би догодити, та немає змоги*

Раз пішла така вже п'янка – ріж останній огірок – *жарт про використання того, чого не планувалося*

Раня пташка росу п'є, а пізня сльози ллє – *зранку працюється продуктивніше*

Ранок за вечір мудріший – *зранку думається краще*

Ревнує, бо любить – *міркування про кохання*

Риба гниє з голови – *все залежить від уміння керівника*

Риба шукає, де глибше, а людина, – де краще – *про корисливу поведінку*

Рибак рибака впізнає здалека – *люди з однієї соціальної групи легко комунікують*

Риби наловити й ніг не замочити – *використати на свою користь чиюсь дармову працю*

Рівняти горбатого до плоту – *намагання зробити неможливе*

Рідна мати б'є – то гладить, а мачуха хоч і гладить – а таки б'є – *йдеться про родинні стосунки*

Роби до поту, їж в охоту – *хоч важка праця, все одно не переїдайся*

Роби і Бога проси – *працюй і молись*

Роби, небоже, то Бог допоможе – *тому, хто працює, і Бог допомагає*

Робити треба під сонцем, а не під сомплем – *гарна погода – краще працюється*

Робить як мокре горить – *надзвичайно повільно працює, знехотя*

Робота дурного любить – *так говорять ліниві, безвідповідальні люди*

Робота – не вовк, до лісу не втіче – *робота нікуди не дінеться: як залишеш так і застанеш*

Роботи на копійку, а балачок на гривну – *про хвалькувату людину*

Родина – третє ребро від ср…ки – *зневажливо про дуже далекого родича*

Рожа без колючок не буває – *про вродливу жінку з поганим характером*

Розбалакалися як свиня з гусаком – *про людей, котрі не вміють спілкуватися*

Розбирається як баран в аптеці – *про людську некомпетентність*

Розбирається як свиня в апельсинах – *про людську некомпетентність*

Розбирається як теля в пирогах – *про людську некомпетентність*

Роздайся море – гі…но носом поре – *надмірне самолюбство, хизування собою*

Розказує рябої кобили сон – *розказує рябої кобили сон*

Розлука теж наука – *під час розлуки відбувається переоцінка цінностей*

Розпустив поли й показав голе – *про чиюсь непристойну поведінку*

Розпустила Дунька коси, а за нею всі матроси – *про жінку легкої поведінки*

Розумний розсудить, а дурний осудить – *мудра людина ситуацію оцінить об'єктивно, а дурень по-своєму*

Розумний як пес, тільки не гавкає – *про тямущу людину, котра вміє доречно висловитися*

Розумного пошли – лише одне слово скажи, дурня пошли – три скажи і сам за ним йди – *на дурня покластися – самому собі нашкодити*

Розчистити під горіх – *когось насварити*

Роки спливають як вода – *час швидкоплинний*

Росте як на дріжджах – *дуже швидко росте*

Ростуть діточки як грибочки – *про маленьких дітей*

Рудий Оверко ґанить люстерко – *намагання здаватися кращим, ніж є*

Рука руку миє – *про кругову поруку*

Руки від ср…ки виросли – *нічого не вміти, не знати*

Рябеньке вродилося, рябеньке й здохне – *про людину, котра не здатна змінювати себе на краще*

Сад без коріння не зацвіте – *все в природі і в суспільстві відбувається за певними законами*

Сам не гам і другому не дам – *вияв егоїзму*

Сам себе не перескочиш – *неможливо зробити неможливе*

Сам собі на умі – *хтось чітко тримається обраного плану дій*

Сам чорт їх не розбере – *надзвичайно заплутана справа у родинних стосунках*

Самозванців нам не треба. Отаманом буду я – *формальний лідер*

Самотній, як палець в ср…ці – *показна нереальна самотність*

Свасі перша чарка й перша палка – *свати перші чаркуються, перші сварку починають*

Свекруха – надокучлива муха – *надокучлива своїми повчаннями жінка*

Свиня як не виваляє, то не з'їсть – *про нерозторопну людину*

Свій глаз – алмаз, чужі руки – круки – *сам себе хвалить і гудить інших*

Світ клином зійшовся – *вирішення всіх проблем залежить від однієї людини*

Своєму ворогові такого не побажаєш – *про велике горе*

Своя рука владика – *про людину, котра керує своїми діями, приймає певні рішення*

Своя сорочка ближча до тіла – *рідні – це найдорожчі близькі люди*

Святе місце порожнім не буває – *прибуткове вакантне місце завжди хтось займе*

Семеро одного не ждуть – *завжди треба приходити вчасно*

Семи смертям не бути, а одної не обминути – *ніколи не треба боятися, все вирішиться*

Сери – мели – їж – *про необхідність швидкого виконання великого обсягу роботи*

Се…и-перди-грійся – *коли щось не зробили вчасно, а потім влаштовують про гарячковий аврал – наслідок халатної бездіяльності*

Сери, перди веселися – тільки прошу не все…ся – *що хочеш, роби, і як хочеш, роби – лише не зганьбися*

Серп і молот: хочеш жни, а хочеш куй, все одно получиш х… – *про радянські часи*

Сивина в бороду, а біс в ребро – *загравання чоловіків літнього віку з молодими дівчатами*

Сидить, як чорт на грошах – *про захланну людину*

Сидить, як с…ка в гостях – *тихо сидить, нічого не робить*

Сидить, як чіп у бочці – *з місця не зрушиться*

Сиділа в дівках – плакала, пішла заміж – скавуліти стала – *про заміжжя старшої за віком дівчини*

Синку, бери хоч свинку, аби тобі люба й мила була – *жартівлива відповідь матері на повідомлення сина про бажання одружитися*

Сирітська сльоза не капає дарма – *ніколи не можна ображати сиріт*

Ситий голодному не товариш – *дружба між людьми з різних соціальних груп не можлива*

Сідайте: в ногах правди немає – *запрошення сісти*

Сідайте: ноги для дороги – *запрошення сісти й поберегти ноги*

Сіла як доброго року – *кожен гість повинен дотримуватися правил етикету*

Сіллю рану посипає – *хтось комусь ятрить душевні рани*

Сім верст до небес – і все пішки – *неймовірно далеко*

Сім літ мак не родив – і голоду не було – *коли на якусь малоспоживану культуру неврожай*

Сім п’ятниць на тиждень – *одні й ті ж претензії*

Сім раз за клямку і один раз в хату – *розлад шлунку*

Сім разів зміряй і один раз втни – *бути конкретним і чітким у відповідальній справі*

Сіно косять – дощу не просять – *під час косовиці часто спостерігаються опади*

Січень – року початок, а зими середина – *календарний місяць*

Скаженим псом кидається – *про імпульсивну, скандальну людину*

Скажеш – не вернеш, напишеш – не зітреш, відрубаєш – не приточеш – *завжди треба все робити обдумано, виважено*

Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти – *через характеристику друзів формується думка про людину*

Сказав як відрізав – *різко висловився*

Сказав як зав'язав – *влучно підібрав слово*

Сказав як сокирою відрубав – *різко висловився*

Сказав як цв'ях забив – *різко сказав*

Сказав, ніби віл у воду виср…ся – *сказав якусь нісенітницю*

Скаче як жаба до очей – *про невиховану, скандальну людину*

Скаче як щеня до очей – *про надміру емоційну, нестриману людину*

Скачи враже, як пан скаже – *працювати треба так, як того хоче роботодавець*

Скільки вб'єш, стільки в'їдеш – *про дуже ліниву людину*

Скільки вовка не годуй, він все в ліс дивиться – *про дуже вперту людину, не здатну змінюватися*

Скільки мотузці не витися, а все одно кінець їй буде – *все має свій кінець*

Скільки накопали, стільки й маємо – *що зробили, те й маємо*

Скільки світу – стільки й дива – *світ надзвичайно строкатий і розмаїтий*

Скоро казки мовляться, та не скоро справи робляться – *на виконання будь-якої роботи потрібен час*

Скривився як середа на п'ятницю – *неприємний вираз обличчя через образу на когось*

Скрізь добре, а дома найкраще – *свій дім найкращий*

Скрізь добре, де нас нема – *нарікання на життя*

Скромність прикрашає людину – *скромна людина всім до вподоби*

Скупий два рази платить, а ледачий три рази робить – *погані риси характеру завжди шкодять самій людині*

Скупий, якби міг, то по два рази одне і те ж їв – *про дуже жадібну людину*

Слів з пісні не викидають – *треба завжди говори правду*

Слово – не горобець: вилетить – не спіймаєш – *слово має велику силу*

Слово до слова – складається мова – *спочатку дитина вчиться вимовляти слова, а згодом будує словосполучення і речення*

Смачно, що й за вуха не відірвеш – *про дуже апетитну їжу*

Смерть і родини не чекають доброї днини – *про дату смерті і день народження знає лише Господь*

Смерть – не інспектор, не відкупишся – *всі люди смертні*

Сміливість міста бере – *сміливість і впевненість є запорукою успіху*

Сміливого і чорти бояться – *сміливість долає усі перешкоди*

Сніданок з'їж сам, обід розділи з другом, а вечерю віддай ворогу – *правильне харчування – запорука здоров'я*

Собака – друг людини – *про собачу відданість людині*

Сонце блищить, а мороз тріщить – *сонячного зимового дня мороз міцнішає*

Сонце і біднякові світить – *навіть за складних обставин людині всміхається доля*

Сонце низенько – вечір близенько – *про час доби*

Сорока на хвості принесла – *інформація отримана з пліток*

Спить хоч з гармати стріляй – *міцний сон*

Спочатку з'їмо твоє, а потім будемо їсти кожен своє – *жарт про студентське життя*

Справжню ціну тоді знаєм, коли втрачаєм – *людей треба цінувати тоді, коли вони поряд*

Спритний як ведмідь до горобців – *про вайлувату людину*

Ср…ав би його пес – *нічого не вийде*

Ср…ав, пе…ів, з гори летів, під горою ср…ти сів – *суцільне безладдя*

Ср…в пес через овес – *коментування пустопорожньої балаканини*

Ср…ка в ср…ку і хто дальше відлетить – *розлучення по-орининськи*

Ср…ка горіла – маку не їла – *нісенітниця або надмірний поспіх*

Ср…ла, мазала, ліпила – не хватило г…ків – *повне безглуздя*

Ср…ною тріскою до носа не дотягнешся – *про дуже горду людину*

Ср…чка – не пердячка – *ситуація, що склалася – не найгірша*

Старається як мурашка – *про працьовиту людину*

Старе – як мале: що побачить, того й просить – *люди похилого віку іноді нагадують малих дітей*

Старий багато знає, а ще більше забув – *люди похилого віку не завжди можуть пригадати якісь обставини*

Старий кінь борозни не спортить, але й глибоко не зоре – *старші люди багато знають, але не мають молодечого здоров'я*

Старий слон все-таки краще за молодого осла – *людина з великим життєвим досвідом завжди має переваги*

Старий хоче спати, а молодий – гуляти – *старшій людині потрібно більше часу для відновлення сил*

Старий як світ – *про дуже стару людину*

Старість не радість – *мало радості у людини похилого віку*

Старого любити – тільки дні губити – *неправильне сприйняття самого почуття любові*

Сто баб – сто рад – *кожна людина має свою думку*

Страшне перо не в гусака – *завжди треба бути відповідальним за написане*

Стук, грюк, аби з рук – *абияк виконана робота*

Сумний грудень і в свято, і в будень – *характеристика грудня через короткі похмурі дні і довгі ночі*

Сухим з води вийти – *неушкодженим вийти із скрутного становища*

Схопився як ошпарений – *дуже швидко підхопитися*

Сцяння без пердіння як музика без весілля – *закони природи людині не подолати*

Сюди/тут ще тільки тата і мами не хватає – *суцільний безлад*

Сяк-так, на косяк – аби не по-людськи – *свідомо як-небудь виконана робота*

Сьогодні хоч вола з'їж, а завтра все одно знов захочеш – *їсти хочеться щодня*

Та долинка, та не та годинка – *не завжди все легко вирішується*

Та земля мила, де мати народила – *людина завжди міцно пов'язана із рідним краєм*

Та не дуйся так, бо вс…шся – *не треба ображатися із-за дрібниць*

Так біжить, аж земля дрижить – *у тлустої людини важка хода, біг*

Так втяв, що аж кліпка закачалася – *добряче випити*

Так добре, ніби святі хату перелетіли – *довгоочікувані, позитивні зміни в сім'ї*

Так його люблять, як пси діда в тісному кутку (в тісній вулиці) – *когось дуже не люблять*

Так треба, як дюри в мості – *хтось (щось) зовсім не потрібний (не потрібне)*

Так треба, як старій бабі вінок на голову – *не треба*

Так чи не так, а перетакувати не будемо – *обійдемося без суперечки*

Така гарна як ср…ка навиворіть – *дуже негарна*

Така потрібна, як сіль в оці і колька в боці – *щось зайве, абсолютно не потрібне*

Така правда, як вош кашляє – *суцільна брехня*

Така страшна, як атомна війна – *про людину з дуже негарною зовнішністю*

Така страшна як моє життя – *подвійне послання: з однієї сторони критикується чиясь зовнішність, а з іншої нарікання на власну долю*

Така файна, як свиня в дощ – *дуже негарна*

Така, що мертвого з могили підніме – *надзвичайно егоїстична, зухвала жінка*

Таке добре, як моє життя – *скарга на особисте життя*

Таке скупе, що гі…но́ з під себе з 'їло б, якби не смерділо б – *надзвичайно скупа людина*

Такий вдатний, що з ним на одному полі ср…ти не сіла б – *про надзвичайно погану людину*

Такий гострий, хоч за татом кидай – *про затуплений інструмент, яким неможливо працювати*

Такий добрий, хоч до рани прикладай – *про вдавану доброту*

Такий добрий, хоч до ср…ки прикладай – *може, й добрий, але ні на що не здатний*

Такий добрий, що в ложці води втопив би – *про дуже злу людину*

Такий радий, як дівка дитиною – *хтось комусь зовсім не радий*

Такі мамо лихі люди: як напало на мене семеро, то ледве відгризлася – *про недобру, напасну, затяту людину*

Там добре, де нас нема – *марні сподівання*

Танцювала, дриботіла, поки ср…ти не схотіла, а як ср…ти захотіла – «пустіть мене, бо я впріла» – *будь-яку ситуацію можна вирішити*

Танцює в решеті й на дюрки не попадає – *вміння вийти чистим з будь-якої ситуації*

Терен грушок не родить – *розповідь про небелиці*

Терпи, козаче, – отаманом будеш – *терпіння гартує характер*

Терпи, хлопче, – козаком будеш, а з козака в отамани попадеш – *потрібно мати терпіння, щоб зробити успішну кар'єру*

Теща – це скарб, а найдорожчі скарби надійно зберігають в землі – *гуморина про тещу*

Ти все, як не в г …но́, то в партію вступиш – *про людину, котра потрапляє в неприємні ситуації*

Ти до нього говориш, а так ніби до слу́па – *невміння, небажання когось чути*

Ти йому говори, а він щить догори – *невміння, небажання когось чути*

Ти йому – «стрижено», а воно тобі – «смалено» – *суперечка*

Ти йому говори, хоч нас…ри – *про людину, котра не звертає уваги ні на чиї поради чи зауваження*

Ти йому говориш, а йому до лампочки – *людина, котра нехтує думкою інших*

Ти йому про обра́зи, а він тобі про гарбузи – *непорозуміння між комунікантами*

Ти йому про цибулю, а він тобі про часник – *непорозуміння між комунікантами*

Ти йому слово, а він тобі десять – *про дуже конфліктну людину*

Ти йому хоч ко́лик на голові́теши, а йому все ро́вно – *про безвідповідальну людину*

Ти їй – «стрижене», а вона тобі – «голене» – *суперечка*

Ти ще на кутні будеш сміятися – *нагадування «віддячити» тому, хто насміхається або бажає зла*

Тиха вода греблі рве – *спокійна й врівноважена людина може бути злою, якщо її вивести з себе*

Тиць бабі Гриць – *несподіванка*

Тиць моя радість – *несподівана зустріч із неприємною людиною*

Ті самі гості в ту саму хату – *«поправка» після вчорашнього застілля, потрусини*

Тільки зірок з неба не знімає – *про хвалькувату людину*

Тільки піп і когут до сходу сонця співають – *кожен виконує свої обов'язки*

Тільки сир добре відкладати на завтра – *все треба виконувати вчасно*

То Бог знає, а не ми, грішні – *намагання перекласти відповідальність на Бога чи людей*

То не хробак, що я його з'їв. Хробак той, що мене з'їсть – *жарт про споживання грибів чи фруктів, у яких є черв'яки*

То не штука з лука вбити крука, а от вбий голим задом їжака – *жарт про вороже налаштованих людей*

То, що я дід, не страшно, але страшно з бабусею в постіль лягати – *в кожній життєвій ситуації є свої плюси і мінуси, щось добре і зле*

То, що не горить, ламається – *не все вічне*

Тобі так шкода, як тій корові заднє коліно обіс…ти – *не шкода*

Товкти воду в ступі – *виконувати марну роботу*

Товчеться/тлумиться як Марко по пеклу – *про людину, котра докладає всі свої зусилля, щоб щось зробити, але нічого з цього не виходить*

Тоді це буде, коли на долоні волосся виросте – *ніколи цього не буде*

Тоді це буде, як на горі рак свисне – *цього ніколи не станеться*

Треба в Бога заслужити, щоби дівчинку родити – *вихваляння батьків і дідів, у котрих народилася дівчинка*

Треба в Бога заслужити, щоби хлопця народити – *вихваляння батьків і дідів, у котрих народився хлопчик*

Треба вклонитися, щоб з кирниці води напитися – *треба вміти звертатися до когось за допомогою*

Треться, мнеться – думає: минеться – *зволікає з виконанням обіцянки*

Три вершка від горшка – *про людину невисокого зросту*

Тримай голову в холоді, живіт у голоді, а ноги в теплі – *порада майбутнім довгожителям*

Тримай язик за зубами – будеш їсти борщ з грибами – *про вміння берегти секрети*

Труситься як жид над грішми – *хтось кимось або чимось занадто опікується*

Трясеться, як жид на гі…ні – *про скупу людину*

Туди, куди Макар телят не ганяв – *невідомо куди, але дуже далеко*

Тупий як львівський автобус – *про недоумкувату людину*

Тупий як сибірський валянок – *про розумово відсталу людину*

Тюрма і воші – *дуже погані справи*

Тьохкає/щебече як соловей, а кусає як гадюка – *дуже підла людина, котра володіє красномовством*

У всякому жарті є доля правди – *щоб не посваритися, іноді правду кажуть жартома*

У всьому має бути міра – *треба віднайти «золоту середину»*

У дурня й щастя дурне – *кожен творець свого щастя*

У заздрісника на все очі великі – *заздрість спотворює людину*

У здоровому тілі здоровий дух – *духовне має переважати над матеріальним*

У кого що болить, той про це говорить – *люди часто загострюють увагу на своїх проблемах*

У кожного своє весілля, але гості різні – *в усіх людей виникають проблеми, але в кожного вони різні*

У Пилипівку день до обіду – *характеристика грудневого дня*

У попа жінка лишня – *про щось зайве*

У семи няньок дитина без ока – *в гурті кожен надіється на іншого – можна чогось не догледіти*

У Сірка очі позичив/позичає – *про лукаву людину*

У страху очі великі – *людям їхні страхи здаються великими*

У сусіда розуму не позичиш – *завжди треба надіятися тільки на себе*

У чужу душу не залізеш – *кожна людина має свої потаємні думки*

Уміла готувати, та не вміла подавати – *приготовлено смачно, але невдало подано*

Умом Росію не поняти, Росію треба дупою відчути – *думка жителів села, котрі працювали в Росії*

Устами дитини глаголить істина – *дитина не лукавить, а говорить те, що бачить*

Учись ззамолоду – на старість як знайдеш – *порада дітям і молодим людям*

Файна як с…ка в клоччю – *дуже негарна людина*

Хату тримає глинка і Маринка – *будинок е якому ніхто не живе руйнується*

Хвора жінка чоловікові не потрібна – *здогади "людей збоку"*

Хворий чоловік жінці не потрібен – *здогади "людей збоку"*

Хитра ср…ка пердить тихо, а смердить – на все село – *про жінок, котрі люблять когось обсудити*

Хлебав, хлебав – аж рот пристав і голодний встав – *про некалорійну їжу*

Хліб – усьому голова – *хліб – основна, традиційна, їжа українців*

Хліб не той, що на полі, а той, що в коморі – *урожай має бути зібраним і гарно зберігатися*

Хміль – не вода, чоловікові біда – *зловживання алкоголем приносить горе*

Ходити витрішки продавати – *байдикувати*

Ходжу як жид в синагогу – *намагання повернути борг*

Ходить як під пень ср…ти – *чиєсь надокучливе навідування*

Ходить як по свячену воду – *постійне навідування, щоб щось попросити*

Хороша мисля приходить опісля – *гарні ідеї з'являються після невдалого досвіду*

Хоч би в курені, аби до серця мені – *справжнє кохання подолає все; молода сім'я, яка проживає не в роскоші але щасливі одне одним*

Хоч борщ без сала, аби душа пристала – *про пісну, але смачну їжу*

Хоч і гірше, але ж інше – *про невдалу покупку*

Хоч кіл на голові теши – *про дуже вперту людину*

Хоч між дровами, аби з чорними бровами – *жіночі уявлення про чоловічі мрії*

Хоч під лавкою, аби з гарною панянкою – *мрії чоловіків*

Хоч сядь і плач – *людський відчай*

Хоч танцює погано, зато довго – *про танцюристів, котрим нічого не заважає*

Хоч шаро́м по столі покоти – *відсутність їжі*

Хоче ви…ся і не подутися – *намагання виконувати роботи чужими руками*

Хочеш жити – вмій вертітись – *хто хоче краще жити, мусить активніше попрацювати*

Хочеш їсти калачі – не сиди на печі – *будеш працювати – буде в хаті достаток*

Хочеш мати мозолі, купи дачу на селі – *дача в селі вимагає постійної фізичної праці*

Хочеш чи не хочеш, а мусиш – *робиш те, що роботодавець замовляє*

Хто Богу молиться, тому Бог і дає – *віра людину надихає на звершення*

Хто в ліс, а хто по дрова – *відсутність злагоди в діях*

Хто до лісу, а хто до бісу – *відсутність злагоди*

Хто винен? – невістка. Та її нема дома. Таж он її платття висить – *про нелегке життя у невістках)*

Хто вперед, тому мед – *найбільший вибір, звісно, у першого*

Хто вср…ся? – невістка – *невістка завжди винна*

Хто дав зуби, той дасть і хліб до губи – *не виправдана безтурботність, щодо забезпеченості*

Хто дав у скруті, дав двічі – *людина, яка підтримує когось, сам перебуваючи в складній ситуації, двічі людина*

Хто за все береться, той нічого не зробить – *краще досконало освоїти щось одне, але робити це якісно*

Хто кого любить, той того губить – *любов – це не ідолопоклонництво*

Хто людей питає, той розум має – *хто цікавиться, той володіє інформацією, а хто володіє інформацією, той озброєний*

Хто має сало в торбі, сяде на горбі – *в дорозі потрібна їжа, щоб мати сили подорожувати*

Хто мовчить, той всіх навчить – *мовчання ознака мудрості*

Хто на коні, а хто в гі…ні – *кожна людина завдяки своєму інтелекту будує своє життя*

Хто не працює, той не їсть – *хто працює, той заробляє кошти на своє проживання*

Хто не ризикує, той не п’є шампанського – *поміркований ризик часто завершується успіхом*

Хто не сіє, той не жне – *хто не працює, той нічого не має*

Хто нічого не робить, той часу ніколи не має – *про ухиляння від роботи*

Хто питає, той не блудить – *хто володіє інформацією, той менше помиляється*

Хто пізно ходить, той сам собі шкодить – *хто систематично спізнюється, втрачає авторитет*

Хто про нас погано мисле хай нам в дупу тісно свисне – *не зважаймо на недоброзичливих людей*

Хто раніше встав, той штани вбрав – *хто довго спить краще проспить*

Хто рано встає, тому Бог дає – *працьовитому і Бог допомагає*

Хто старе згадає – тому око геть, а хто забуде – тому оба – *пам'ятай але спогадами не набридай*

Хто стукає, тому відчиняють – *допомагають тому, хто попросить допомогу*

Хто тягне, того догружають/довантажують – *відповідальний, добросовісний завжди працює значно більше ніж ледар*

Хто хоче зробити – шукає можливості, хто не хоче – придумує причини – *про різні методи вирішені проблеми*

Хто шукає, той знайде – *наполегливий досягне своєї мети*

Хто що вміє, те і діє – *кожного має займатися улюбленою справою*

Хто що знає, тим і хліб заробляє – *хороший фахівець – гарний заробіток*

Хтось сказав на глум, а він взяв на ум – *про людину з заниженим почуттям гумору*

Цап – не скотина, зять – не людина, а невістка – чужа кістка – *про упереджене ставлення*

Це так просто, як два пальці обісц…ти – *про примітивність*

Час збіг ніби батогом траснув – *про те, як непомітно збігає час*

Час лікує душевні рани – *згодом неприємності забуваються*

Час – найкращий вчитель – *людина протягом життя набуває досвіду, мудрішає*

Час – найкращий лікар – *щоб одужати, потрібен час*

Час – не кінь: не підженеш, але й не зупиниш – *час від нас не залежить, ми залежні від часу*

Час як вода тече – *про швидкоплинність часу*

Чекай: ще будеш собі лікті кусати – *ще жалкуватимеш про свої вчинки від яких тебе застерігали*

Червоний як мак – *про людину, котра з якоїсь причини засоромилася*

Черево не дерево – роздастся – *жарт-відповідь на відмову пропозиції їсти, бо вже немає куди їсти*

Через вікно світ не роздивишся – *щоб пізнати світ потрібно контактувати з ним*

Чесний як Панькові штани навиворіть – *про лукаву людину*

Чесному на слово вірять – *про чесну, добросовісну, відповідальну людину*

Чеши дідька зрідка, щоб не задернути – *стосунків з конфліктними людьми краще уникати*

Чи було те все, чи приснилося, а може в кіно це показували – *про прожите життя*

Чи пан, чи пропав – два рази не вмирати – *про життєві ризики*

Чи пнем в сову, чи совою в пень – все одно сові кінець – *передбачуваний й неминучий кінець*

Чи то виграв, чи програв – аби гендель не пропав – *про вибір між мало-перспективними варіантами*

Чиє б нявчало/гарчало, а твоє б мовчало – *не виправдовуй свій негарний вчинок*

Чий би бичок не скакав, а телятко наше буде – *хтось вчинив по-своєму, а наслідки випадають іншим*

Чим багаті, тим і раді – *про українську щедрість*

Чим би дитя не тішилося, аби не плакало – *так говорять про людей, котрі приділяють багато уваги своєму захопленю*

Чим темніша ніч, тим яскравіші зірки – *чим напруженіші, складніші життєві умови, тим помітніші герої*

Чистий як сльоза – *щось дуже чисте, прозоре*

Чия згуба, того гріха повна губа – *сам загубив, а когось звинувачує*

Чіє б не бурчало/скавчало, а твоє б мовчало – *не завжди варто втручатися в чийсь конфлікт*

Чого бідний – бо дурний, а чого ж дурний – бо бідний – *про неможливість без сторонньої допомоги вийти зі замкненого кола неприємностей*

Чого за рік не зробив, того днем не доженеш – *не марнуй часу*

Чого мудрий встидається, тим дурень величається – *поведінка людини визначається рівнем її інтелекту*

Чого навчився замолоду – на старість як знахідка – *знання потрібні завжди // знання на плечах не носять*

Чого ранком не зробиш, того ввечері не здоженеш – *продуктивність праці ранком значно вища, ніж вечером*

Чоловік в хаті – голова, а дружина – душа – *про гарну подружню пару*

Чоловік любить здорову жінку – *так говорять, коли чоловік йде від хворої дружини*

Чоловік не гі…няк, щоб пом'як – *образи з часом минають*

Чоловік як ворона, а все ж жінці оборона – *переважна більшість жінок хочуть відчувати слабкою поряд із чоловіком*

Чорт не видасть, свиня не з'їсть – *надія – це завжди позитив*

Чорт чортові око не виколе – *негідник негідника підтримує*

Чотири дошки і землі трошки – *необхідний мінімум для покійника*

Чув дзвін, та не знає, де він – *про людину з поверховими знаннями*

Чужа душа – темний ліс – *внутрішній світ людини – це таїна*

Чужа сім'я – темний ліс – *кожна сім'я свої таємниці має*

Чужа хата гірша ката – *в чужій хаті, родина обмеженим в діяльності*

Чуже бачить під лісом, а свого не бачить під носом – *більшість людей судять, але тільки не себе*

Чужими руками добре жар загрібати – *часто, щоб виконати важку, небезпечну, брудну роботу, когось наймають*

Чужу біду рукою розведу, а свою розбавлю водою – *про байдужість до чужих проблем і зосередження на власних*

Чухатися там, де не свербить – *жалкувати через помилки*

Шануй вчителя як родителя – *гарний учитель дає ґрунтовні знання готує до життя*

Шаріки за ролі́ки зайшли – *про людину, котра втратила здоровий глузд*

Швець без чобіт, а кравець без штанів ходить – *гарний фахівець працює на замовників – на себе часу не вистачає*

Швець без чобіт, а тесля без воріт – *гарний спеціаліст має багато замовлень – на себе не вистачає часу*

Швидкий як черепаха на поворотах – *про флегматика*

Шила в мішку не сховаєш – *усе таємне з часом стає явним*

Шилом бритий – *неадекватна людина; не сповна розуму*

Шкіра вичинки не варта – *затрати на виготовлення чогось більші ніж вартість купленої готової*

Шкірить зуби, як пес до батога – *про людину, котра любить насміхатися*

Шкірить зуби, як сука до заминки – *про людину з неприродною усмішкою на обличчі*

Шлях до чоловічого серця лежить через його шлунок – *більшість чоловіків любить смачно попоїсти*

Штани мої, шаровари, ви ж мене шанували, а я вас вс…ав – *про якусь несподівану і неприємну ситуацію*

Шукай вітра в полі – *про пошуки невідомо кого і невідомо де*

Шукати в ср…ці шкварки – *дошкуляти комусь*

Шукати з-під дохлої кобили підків – *про пошуки чогось, що неважливого*

Щастя без розуму – дюрава торбина – *про невміння скористатися щасливим випадком)*

Щастя не в грошах, а в їх кількості – *начебто чим більше грошей тим більше щастя*

Щастя не підкова, під ногами не валяється – *щастя – це стан душі*

Щастя розум відбирає, а нещастя повертає – *люди, котрим щастить втрачають активність, зосередженість, обережність тощо, а негаразди примушують їх активізуватися*

Щастя саме знає, кого шукає – *в житті все можливе*

Ще ніколи так не було, щоб якось не було – *життя саме підкаже вихід із ситуації*

Ще ніхто не зашпортнувся лежачи в постелі – *не помиляється той, хто не працює*

Ще прийде коза до воза, скаже «ме-е, дай сіна» – *в житті по всякому буває*

Ще телятко в ср…ці, а хазяйка мотузок в'є – *живи сьогоднішнім днем й дякуй долі за те, що маєш*

Ще телятко в ср…ці, а хазяїн вже з довбнею чекає – *дбай про те, що маєш, і дякуй Богові*

Щит, пер…и́т, з гори лети́т – *непередбачувана людина*

Щиться – не пердиться, що вісіля без музик – *з природою краще дружити*

Що Бог дав, то все в торбу – *бери все, що дають*

Що було, то мохом поросло – *про давно минулі події*

Що вб'єш, то і в'їдеш – *про лініву людину*

Що голова, то свій розум – *кожна людина по-своєму мислить*

Що з воза впало, то пропало – *загублене чи вкрадене вже не повернеш*

Що з літ, то з розуму – *про людину-маразматика*

Що залиґали, то і протерлиґали – *про недбалих людей*

Що занадто, то не здраво – *все має міру*

Що заробив, то й прос…ав – *про марнотратну людину*

Що згорит, то не зогниє – *в житті по всякому буває*

Що край – то звичай, що сторона – то новина – *у кожному селі свої традиції і звичаї*

Що літом коп, то зимою в рот – *завжди треба бути передбачливим*

Що мале, що старе однаково дурне – *люди похилого віку часто нагадують дітей*

Що не складно, то не ладно – *де не складається, там і не ладиться*

Що посієш, те й пожнеш – *як ти ставишся до людей, так і вони до тебе*

Що правда, то не гріх – *говорити неправду є гріхом*

Що сіре, те і вовк – *про людину, котра говорить нісенітниці*

Що скоро робиться, то сліпеньким родиться – *зроблене нашвидкоруч неякісне*

Що ступне, то збрехне – *про людину, котра постійно розповідає якісь вигадки*

Що ти на мене дивишся як ср…а з-за корча – *про недоброзичливий погляд*

Що ти тулиш горбатого до плоту – *про людину з багатьма сталими недоліками*

Що у воду впало, то пропало – *що забрала вода, назад уже не повернути*

Що у тверезого на умі, то у п'яного на язиці – *тверeза людина себе контролює, а п'яна ні*

Щоб добре спати треба совість чисту мати – *жити так, щоб совість не мучила*

Щоб з тобою говорити, треба гороху наїстися – *про дуже говірку людину*

Щоб лиха не мати, треба своїм плугом тай на своїй землі орати – *у своїй хаті, державі своя правда й сила*

Щоб розум був, а щастя буде – *мудрість є фундаментом щастя*

Юний орел з кропиви – *про лініву, корисливу, хитру людину*

Я з тобою як риба з водою – *про життєдайний зв'язок*

Я за тобою, як за кам'яною стіною – *про надійність і сімейне благополуччя*

Я начальник – ти дурак, ти начальник – я дурак – *совкова сентенція – начальник завжди правий*

Я не такий багатий, щоб купляти дешеві речі – *хоч дорожче, зате якісне і тому довговічніше*

Я не хочу, дайте ще – *дуже чогось хочеться*

Я не я, і рука не моя – *вводити когось в оману*

Я ту бубу позабуду; як пив, так і буду – *про людину, котра ігнорує життєві уроки*

Яблуко від яблуні далеко не відкотиться – *загалом діти повторюють переймають поведінку своїх батьків*

Язик без кісток: що хоче – те і лопоче – *про дуже говірку людину*

Язик до Києва доведе – *якщо чогось не знаєш, то запитуй*

Язик мій – ворог мій – *про людей, котрі багато говорять, проте не думають*

Язиком гори перевертає – *про хвалька*

Язиком мели, що хочеш, а рукам волі не давай – *суперечки бійкою не вирішити*

Язиком молоти – не ціпом махати – *фізична праця вимагає сили*

Якби знав, де впадеш, то соломи підстелив би – *не все в житті можна передбачити*

Якби кицька не скакала, то би ніжку не зламала – *про неслухняних дітей*

Якби кізка не скакала, то би ніжку не зламала – *про неслухняних дітей*

Як в стіну горохом – *безрезультатно*

Як вареник в маслі – *хтось перебуває в дуже комфортних умовах*

Як ви нам, так і ми вам – *про негативний досвід взаємних стосунків*

Як вмер багатир – зійшовся весь мир, як вмер бідняк – то прийшли піп та дяк – *бідний залишається таким і в домовині*

Як вовка не годуй, а він всьо в ліс дивиться – *лиху людина рідко змінюється*

Як гляне – серце в'яне – *про красиву молоду людину, котра заворожує своїм поглядом*

Як голодному ср…ти – *про щось неможливе*

Як горілку пють, то мене минають, а коли б'ють, то з мене починають – *жарт людини, котру не запросили на якусь оказію*

Як горохом об стіну – *без жодних позитивних змін*

Як грають, так і танцюють – *обставини є причиною вчинків*

Як грім з ясного неба – *про якусь несподіванку*

Як дбаєш, так і маєш – *кожен сам влаштовує своє життя*

Як єсть, то й дупі честь, а як скупо, терпи, дупо – *здорова, смачна їжа корисна кожній людині*

Як з гуски вода – *про безвідповідальну людину*

Як квочка з курчатами, так і мати з дитятами – *про турботливу і добру матір*

Як кіт наплакав – *надзвичайно мало*

Як корова на леді – *про дуже незграбну людину*

Як корова язиком злизала – *когось чи чогось несподівано нестало*

Як ласувати, то ласувати: бий жінко ціле яйце в борщ – *про показну демонстративну щедрість*

Як мед – то ложкою – *доброго й смачного хочеться багато*

Як на біду, то і граблі стріляють – *неуважність призводить до біди*

Як на вік, то знайдеться й лік – *якщо хворому судилося жити, то знайдуться ліки від його хвороби*

Як не вигнав, то витрутив – *як не вчинеш, результат залишиться такий самий*

Як не вмер Гаврило, то його колька/ гуля задавила – *різні варіанти, а результат той самий*

Як не втримаєш за своїм писком, то за чужим і не сподівайся – *якщо свій секрет не вбережеш сам, то хтось тим більше*

Як не гі…но, то вс…на тріска – *подібні варіанти й крім того негативні*

Як не наївся, то і не налижешся – *не вистачило цілого, то часточки від цілого тим більше не хватить*

Як не ср…чка, то пер…ячка – *подібні варіанти й крім того негативні*

Як нема розуму, то і не купиш – *якщо людина несповна розуму, то зміни на краще неможливі*

Як немає сили, то і світ не милий – *часто хворі люди вередливі*

Як оженився, так і зажурився: треба горшки, миски і колиски – *сімейне життя вимагає вирішення багатьох проблем*

Як Пилип з конопель вискочив – *чиясь несподівана і незвичайна поява*

СПИСОК КОРЕСПОНДЕНТІВ

Гайшук Валерій Петрович

Грицух Ірина Ярославівна

Іскра Наталія Василівна

Ковіна Олена Олександрівна

Коробчук Юлія Миколаївна

Рарицька Наталія Олександрівна

Рарицький Олег Анатолійович

Рарицька Софія Олегівна

Трофимюк Олеся Юріївна

Фостата Оксана Зіновіївна

Хорольська Валентина Миколаївна

Щегельський Валерій Васильович

СПИСОК РЕСПОНДЕНТІВ

Барабащук Віталій Степанович, 1973 р.н., освіта вища, весільний музика, українець, с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Вернівська Леоніда Станіславівна, 1935 р.н., освіта середня, українка, с. Ріпинці Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Гайшук Валерій Петрович, 1949 р.н., освіта вища, сільський голова, українець, с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Гелета Надія Данилівна, 1951 р.н., освіта середня, кухар, українка, с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Дурицька Люба Іванівна, 1929 р.н., освіта 7 кл., ланкова, українка, с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Загородня Лідія Петрівна, 1957 р.н., освіта середня, українка, с. Теклівка Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Опольська Надія Василівна, 1932 р.н., освіта 7 кл., колгоспниця, українка, с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Пойдюк Валентина Йосипівна, 1952 р.н., освіта вища, бухгалтер, українка, с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Рарицька Світлана Йосипівна, 1947 р.н., освіта середня спеціальна, майстер по пошиттю жіночого одягу, українка, с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Слюсар Ольга Іванівна, 1927 р.н., освіта початкова, доярка, українка, с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

Хорольська Валентина Миколаївна, 1960 р.н., освіта вища, бібліотекар, українка, с. Оринин Кам'янець-Подільського р-ну Хмельницької обл.

МАПА ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

МАПА КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

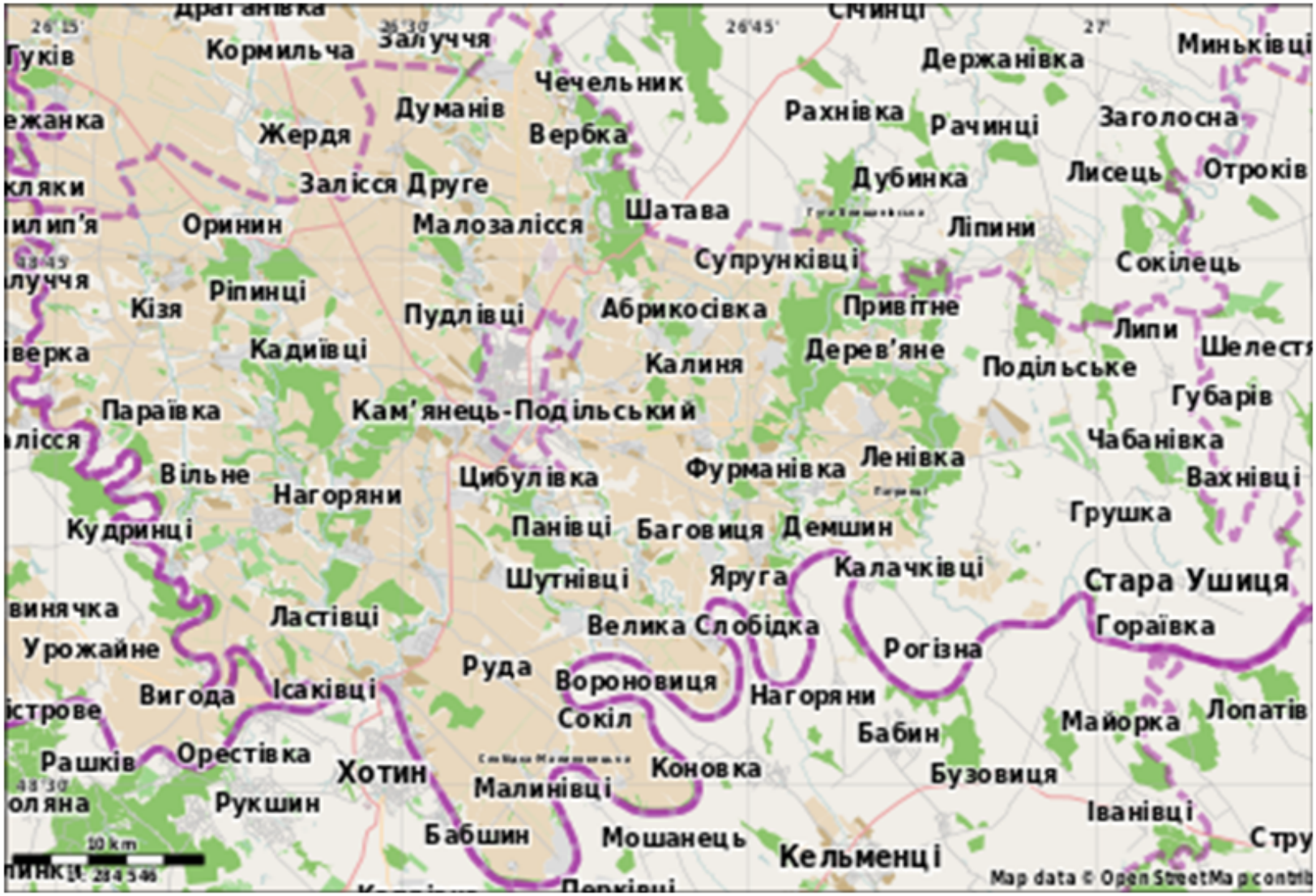

МАПА СЕЛА ОРИНИН КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

ЗМІСТ

Передмова ……..……. 3

Прислів’я та приказки ……. 6

Список кореспондентів …..... 56

Список респондентів …..... 57

Мапа Хмельницької області …..... 58

Мапа Кам’янець-Подільського району ……..……..... 59

Мапа села Оринин Кам’янець-Подільського району
Хмельницької області ……..……..……...… 60

Наукове видання

МУДРОСЛОВИ СЕЛА ОРИНИН НА КАМ’ЯНЕЧЧИНІ:

ЗБІРНИК ПРИСЛІВ’ЇВ І ПРИКАЗОК

Укладачі

Валерій Васильович Щегельський,

Софія Олегівна Рарицька

Підписано до друку 27.01.2020 р.
Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 3,72